

ZÁKLADNÝ PROGRAMOVÝ DOKUMENT STRANY

ZA L'UDÍ

USTANOVUJÚCI SNEM STRANY
28. SEPTEMBRA 2019
KOŠICE

VÁŽENÍ DELEGÁTI, PODPOROVATELIA A PRIATELIA STRANY ZA ĽUDÍ,

máte v rukách Základný programový dokument strany ZA ĽUDÍ. Vychádza z hodnôt a vízií, ktoré chce naša strana reprezentovať. Tento dokument je zároveň základom nášho tvoriaceho sa volebného programu.

Chceme, aby ste mali možnosť ovplyvniť jeho podobu. Máme pripravených 500 strán odborných dokumentov, na ktorých pracovali desiatky expertov. Bude to však náš spoločný volebný program, preto máte nielen právo, ale aj povinnosť obohacovať a skvalitňovať jeho obsah.

Rád by som vás preto požiadal, aby ste nám zaslali svoje pripomienky, návrhy a podnety, ktoré vychádzajú z vašej praxe a skúseností. Spoločne tak vytvoríme kvalitný a hodnoverný program, s ktorým sa budeme uchádzať o dôveru ľudí v parlamentných voľbách.

Andrej Kiska

NAŠA VÍZIA

VRÁTIME

SLOVENSKO

VŠETKÝM

ĽUDOM

Dnes nás na Slovensku žije takmer 5,5 milióna. To je päť a pol milióna osudov a príbehov spätých s našou krajinou. Päť a pol milióna ľudí, ktorí majú právo žiť na slušnom a spravodlivom Slovensku. Päť a pol milióna ľudí, ktorí chcú viac ako len prázdne sľuby, klamstvá a hádky.

Chceme krajinu, kde má každý rovnakú šancu na dobrý, spokojný a šťastný život. Bez ohľadu na to, či sa niekto narodil v Kremnici alebo v Michalovciach, Borskom Mikuláši, Kokave nad Rimavicou alebo Petržalke. Chceme krajinu, ktorá myslí na každého. Od najmenšieho dieťaťa, žiaka, študenta, matku, otca, cez pracujúcich, podnikateľov až po chorých a starších ľudí. Chceme žiť v krajine, kde sa menšiny nemusia báť útlaku a vyčleňovania. Chceme žiť v krajine, ktorá má úctu k svojim tradíciám a histórii, ale nebojí sa budúcnosti.

Chceme žiť v krajine, ktorá dobre funguje a je radostným miestom na život. V štáte, ktorý si váži a chráni poctivých občanov a trestá klamárov a zlodejov. Chceme žiť v štáte, kde budúcnosť našich detí nezávisí od miesta narodenia, ale od vzdelania a pracovitosti. Chceme žiť v štáte, ktorý motivuje mladých, aby si zakladali rodiny a vychovávali tu budúce generácie. Chceme žiť v štáte, ktorý vytvára férové

podmienky pre pracujúcich aj pre podnikateľov. Chceme žiť v štáte, ktorý sa postará o chorých, starších a trpiacich. Chceme žiť v štáte, kde človek nie je len číslom v štatistike, ale centrom skutočného záujmu. Zákazníkom, ktorý má právo na tie najlepšie služby. Chceme žiť v štáte, ktorý vie, že ochrana prírody musí mať prednosť pred peniazmi a priemyslom a že rozličné, a to aj odlišné záujmy sa treba usilovať v maximálne možnej miere zladať.

Chceme žiť v štáte, ktorý je tu pre ľudí a za ľudí.

V štáte, kde je politika skutočnou službou. Službou všetkým, nielen „naším“ ľuďom. Chceme, my všetci – iné, spravodlivejšie a vlúdnejšie Slovensko. Preto dnes ponúkame našu službu. Kvôli ľuďom a za ľudí. Vrátime Slovensko všetkým ľuďom.

ZA ĽUDÍ JE STRANA KTORÁ...

...

je otvorená pre všetkých poctivých občanov, ktorým záleží na lepšej budúcnosti Slovenska a sú pripravení takéto smerovanie podporiť;

združuje aktívnych ľudí a odborníkov zo všetkých regiónov Slovenska, pre ktorých sú nedotknuteľné princípy právneho štátu, rovnosti a spravodlivosti pre všetkých, a ktorí sú odhodlaní odvážne reagovať na výzvy, ktorým Slovensko čelí;

spája ľudí rozmanitých názorov a postojov, chráni a bráni najvlastnejšie vnútorné presvedčenie každého zo svojich členov, pokiaľ nie je v rozpore so stanovami, princípmi a hodnotami strany a nabáda ich, aby ho slobodne, slušne a zodpovedne prejavovali a presadzovali;

ponúka svoje služby širokej verejnosti, každému, kto vidí a cíti, že ako štát, spoločnosť máme na viac, že nevyužívame potenciál, ktorý tu reálne máme, že sme ešte stále krajinou nevyužitých príležitostí.

... SA HLÁSI:

k základným princípom
17. novembra 1989 – k slobode a demokracii, rovnosti a zodpovednosti, k dôslednému uplatňovaniu a ochrane ľudských práv, k rešpektovaniu dôstojnosti všetkých obyvateľov;

k členstvu Slovenskej republiky v Európskej únii a Severoatlantickej aliancii;

k odkazu Slovenského národného povstania ako najsilnejšieho prejavu odporu a slovenského odboja proti nenávisným ideológiám nacizmu a fašizmu;

k dedičstvu 1. Československej republiky a k najlepším prvkom demokratického usporiadania medzivojnového spoločného štátu spojeného s osobnosťami Milana Rastislava Štefánika a Tomáša Garrigua Masaryka...

... a zásadne odmieta akékoľvek prejavy komunistickej a fašistickej ideológie.

... GARANTUJE:

ochranu a obranu ľudskej dôstojnosti a ľudských práv každého jednotlivca;

podporu rozvoja a spolupráce občianskej spoločnosti, štátu a samospráv;

ochranu prejavov slobodnej vôle a tvorivosti ľudí – občanov;

ochranu životného prostredia vo všetkých jeho zložkách;

dôsledné uplatňovanie zásad demokratického právneho štátu.

NAŠE
HODNOTY

... PROGRAMOVO VO SVOJEJ ČINNOSTI PRESADZUJE NAJMÄ:

1. hodnoty slobody, rovnosti, spravodlivosti, súdržnosti a fungujúcej solidarity;

2. rozširovanie a ochranu spoločného európskeho priestoru slobody a bezpečia;

3. boj proti všetkým formám korupčného správania, klientelizmu, rozkrádania a nehospodárneho užívania verejného majetku;

4. také politiky v socioekonomickej oblasti, ktorých hlavným cieľom je moderný, vyspelý a prosperujúci štát schopný svojim občanom ponúknuť vhodné podmienky na osobný rozvoj a zdokonaľovanie ich daností, schopností a zručností;

5. ochranu a podporu rodiny ako základného piliera našej spoločnosti vrátane zvýšeného úsilia na zabránenie páchania domáceho násillia;

6. trhovú ekonomiku, konkurenciu a rovnosť šancí ako stavebný prvok našej schopnosti uspieť v meniacom sa svete;

7. takú dostupnosť zdravotnej starostlivosti poskytovanej z verejných zdrojov, aby každý občan Slovenskej republiky vedel, v akom čase a kto mu poskytne nevyhnutný alebo potrebný zdravotnícky úkon;

8. také politiky v oblasti výchovy a vzdelávania, ktoré podporia rozvoj každého dieťaťa, pomôžu pestovať kritické myslenie, udržia v systéme vzdelávania kvalitných pedagógov, aby z našich škôl vychádzali plnohodnotní mladí ľudia pripravení na výzvy moderného sveta a podporia kvalitné výstupy a výsledky vedeckej, výskumnej, vývojovej a technologickej činnosti;

9. dômyselnú ochranu, trvalý a udržateľný rozvoj životného prostredia chápaného v jeho najširších súvislostiach (prírodné, kultúrne, priemyselné a technologické hodnoty);

10. také politiky v ekonomickej oblasti, ktoré zabezpečia rast ekonomiky ako celku, podporia zamestnanosť v prosperujúcich, progresívnych a inovatívnych oblastiach ekonomiky a výrazne podporia rozvoj dosiaľ menej rozvinutých alebo zanedbávaných, predovšetkým vidieckych oblastí a regiónov Slovenska s osobitným dôrazom na poľnohospodársku produkciu;

11. také politiky v sociálnej oblasti, ktoré poskytujú pocit bezpečia, nabádajú k vyššiemu podielu zodpovednosti každého jednotlivca za svoj život a rôzne životné situácie, v ktorých sa môže počas svojho života ocitnúť a zároveň garantujú, že ktokoľvek sa ocitne v situácii, ktorú nie je a nebude schopný zvládnuť vlastnými silami, dostane primeranú pomoc štátnych a verejných inštitúcií;

12. taký štát, ktorý je schopný poskytnúť pomoc a podporu tým najzraniteľnejším, s osobitným dôrazom na ľudí so zdravotným znevýhodnením, ktorí sa z akýchkoľvek dôvodov a za rozličných okolností ocitli v situácii, v ktorej si nemôžu alebo nevedia pomôcť sami;

13. takú politiku v oblasti kultúry, ktorá povzbudzuje využitie kreatívneho kultúrneho potenciálu krajiny a zároveň uchováva a sprístupňuje naše jedinečné kultúrne bohatstvo a ktorá pomáha prostredníctvom kultúry zvyšovať citlivosť ľudí na vnímanie spoločenských problémov;

14. dôsledné uplatňovanie a rozširovanie právneho štátu a zvyšovanie vymáhateľnosti práva ako základného prvku spravodlivosti a možnosti každého človeka domôcť sa svojich práv a právom chránených záujmov;

15. otvorenosť pri správe vecí verejných, prístup k informáciám, ktoré sú toho základom, prehľadnosť a transparentnosť pri nakladaní so spoločne vytvorenými hodnotami a pri ich používaní a prerozdeľovaní;

16. dôraz na sfunkčnenie štátnych a verejných inštitúcií s cieľom podporiť ich schopnosti plniť si zákonom dané povinnosti, a tak zvyšovať ich dôveryhodnosť;

17. nestrannosť, nezávislosť a odbornosť tých štátnych alebo verejných inštitúcií, ktoré majú dohliadať, dozerať a kontrolovať výkon štátnej verejnej moci;

18. rozširovanie priestoru pre aktívnych občanov usilujúcich sa spolupracovať na spravovaní štátu, žúp, miest aj obcí a verejne diskutovať o kľúčových spoločenských prioritách či participovať na zlepšovaní kvalít života na Slovensku;

19. budovanie pozitívneho vlastenectva, ktoré posilní pocit domova, Slovenska, kde sa budeme všetci, vrátane rôznych menšín, cítiť naozaj doma;

20. pestovanie a podporovanie dobrovoľníctva a étosu služby, najmä u mladých ľudí a nastupujúcich generácií.

KAPITOLY ZÁKLADNÉHO PROGRAMOVÉHO DOKUMENTU STRANY ZA ĽUDÍ

1. ZDRAVÝ ŽIVOT
2. VZDELÁVANIE, VEDA A ŠPORT
3. SOCIÁLNA POLITIKA
4. KRAJINA BEZ BARIÉR
5. SPRAVODLIVÉ SLOVENSKO PRE KAŽDÉHO
6. BOJ PROTI KORUPCII
7. OTVORENÉ A TRANSPARENTNÉ VLÁDNUTIE
8. BEZPEČNÉ SLOVENSKO
9. REŠPEKTOVANÉ A VPLYVNÉ SLOVENSKO V EURÓPE
A VO SVETE
10. SILNÉ REGIÓNY
11. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZÁCHRANA LESOV
12. ZDRAVÉ FINANCIÉ
13. OD PRIEMYSELNEJ VÝROBY K INOVATÍVNEJ
EKONOMIKE
14. PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE
15. PÔDOHOSPODÁRSTVO
16. KULTÚRA A MÉDIÁ
17. DOPRAVA

ZDRAVÝ ŽIVOT

Každý z nás chce prežiť čo najdlhší život v zdraví. Naše zdravie ovplyvňujú genetické predpoklady, kvalita životného a pracovného prostredia, aktívny životný štýl, kvalitná strava, dostatok pohybu a, samozrejme, kvalitná a dostupná zdravotná starostlivosť.

Slovenské zdravotníctvo však kvalitou aj dostupnosťou výrazne zaostáva za vyspelými európskymi krajinami. Výsledkom je jedna z najvyšších mier zbytočných úmrtí v Európe. Stúpa počet duševných ochorení a po dosiahnutí dôchodkového veku prežijeme najmenej rokov v zdraví spomedzi všetkých občanov EÚ. Dôvodov je veľa. Tými hlavnými sú systémové chyby v nastavení slovenského zdravotníctva: odmeňovanie za kvantitu namiesto za kvalitu, rozkrádanie a neefektívne míňanie peňazí, nespolupracujúci lekári a nemocnice a masový odchod lekárov a sestier do zahraničia.

Navyše, pacient je dnes rukojemníkom zdravotníctva. Systém sa s ním pohráva, núti ho v prípade zdravotných problémov rozmýšľať, akého známeho lekára pozná. Tí, čo nikoho nepoznajú, majú smolu. Kvalitná zdravotná starostlivosť na Slovensku, žiaľ, nie je pre každého.

Preto zmeníme základné princípy fungovania slovenského zdravotníctva. Hodnotenie, odmeňovanie či riadenie postavíme na kvalite liečby, nie na jej kvantite. Zefektívňujeme manažment štátnych nemocníc, spoluprácu jednotlivých poskytovateľov a tok peňazí v zdravotníctve. Cieľom bude dostupná a kvalitná zdravotná starostlivosť v regiónoch a hlavne vaše uzdravenie, nie počet dní, ktoré strávite v nemocnici.

Zdravie máme každý len jedno. A všetci máme nárok na zdravý život.

KAŽDÝ PACIENT JE V.I.P.

■ Vyšetrenie bez zbytočného čakania: Výrazne skrátime čakacie lehoty, aby chorý nečakal hodiny na pomoc pri ohrození života, dni na ošetrovanie v chorobe, týždne netrpel v neistote, či má alebo nemá vážne ochorenie a mesiace nečakal na plánovaný výkon či vyšetrenie na CT.

□ Posilníme kompetencie lekárov prvého kontaktu, ktorí výrazným spôsobom odbremenia špecialistov.

■ Kvalita namiesto kvantity – cieľ je uzdravenie pacienta, nie počet dní, ktoré strávi v nemocnici: Systém odmeňovania lekárov a nemocníc bude závisieť od výsledku liečby (platba za kvalitu). Definujeme nárok každého pacienta na základe kvalitatívnych parametrov.

■ Dostatočný počet kvalitných lekárov a sestier: Systematicky zlepšíme organizačné fungovanie, pracovné podmienky a tam, kde je to potrebné, aj finančné ohodnotenie tak, aby sme v našej krajine mali dostatok

kvalitných lekárov, sestier a ďalších zdravotníckych pracovníkov.

■ Nové a moderné nemocnice na Slovensku: Vytvoríme podmienky (odstránime byrokratické a politické prekážky, vytvoríme návratné investičné modely) na rýchly vznik nových nemocníc s vysokým európskym štandardom.

■ Výrazne viac a kvalitnej starostlivosti o dlhodobu chorých: Zabezpečíme viac starostlivosti v domácom prostredí alebo v špecializovaných zariadeniach.

■ Lepšie služby pre rodičky: Pre pôrodné asistentky zavedieme možnosť odvádzajú nekomplikované pôrody v zariadení pôrodnice (v prípade potreby bude vždy k dispozícii lekár – pôrodník) a následne navštevovať ženy v šestonedelí v domácom prostredí.

■ Fungujúca a verejná kontrola kvality a pravidiel v zdravotníctve:

☐ Posilíme a odpolitizujeme Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. Štát musí mať silné nástroje na to, aby dokázal efektívne chrániť práva pacienta.

☐ Vytvoríme verejnú internetovú stránku s reálnymi údajmi pre porovnanie kvality lekárov a nemocníc. Pacienti aj poskytovatelia zdravotnej starostlivosti si budú môcť kedykoľvek porovnať kvalitu.

■ Lieková politika – pri kombinácii viacerých liekov zavedieme prísnu kontrolu možných nežiaducich interakcií. Ľudia nesmú byť nepodstatní konzumenti liekov, ktorých jedinou úlohou je zvyšovať obraty farmafiriem.

KRÍZOVÉ OBLASTI A ICH RIEŠENIA

Zabezpečíme dostatočný počet všetkých zdravotníckych profesií (lekári, sestry, ostatný zdravotnícky personál) ich zatraktívením a organizačnými opatreniami.

LEKÁRI PRVÉHO KONTAKTU

■ Dočasne umožníme vykonávať prax lekára prvého kontaktu lekárom so špecializáciou v internej medicíne, s cieľom v krátkom čase nahradiť ich nedostatok.

■ Rozšírime povinnosti a kompetencie lekárov prvého kontaktu. Zároveň budeme dopĺňať ich vzdelávanie.

■ Výrazne zvýšime ich odmeňovanie, ktoré je potrebné chápať ako investíciu – jedno euro investované do prvého kontaktu znamená niekoľko eur investovaných do špecialistov a nemocníc.

ZDRAVOTNÉ SESTRY

■ Zrovnoprávnime postavenie sestier – sestra je partnerom lekára, nie dievča na všetko. To znamená aj zmenu kultúry komunikácie fungujúcej na základe vzájomného rešpektu.

■ Zásadne zvýšime ich odmeňovanie, ktoré bude silne motivačné.

■ Zvýšime počet, využitie a odmeňovanie asistentov a sanitárov, zintenzívime využívanie dobrovoľných pracovníkov.

KVALITA A STABILITA SYSTÉMU

■ Kvalita namiesto kvantity – prejdeme z platieb za výkon/kvantitu na platbu za výsledok/kvalitu (s výnimkou napríklad pri akútnej starostlivosťi).

■ Na základe kvalitatívnych parametrov štát v spolupráci s odbornými spoločnosťami zadefinuje rozsah nárokovateľnej zdravotnej starostlivosti.

■ Podporíme stratifikáciu nemocníc založenú na kvalitatívnych parametroch. Je však nevyhnutné najskôr vybudovať novú sieť (aspoň v kľúčových regiónoch).

■ Budeme dôsledne dodržiavať platbu za poistencov štátu ako 4 % z priemernej hrubej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve podľa údajov dva roky nazad.

■ Zavedieme férový systém stanovovania cien v každom sektore zdravotníctva tak, aby sme eliminovali extrémny na oboch stranách – príliš nízke a príliš vysoké ceny. Ceny musia byť zároveň pravidelne aktualizované.

■ Stop zadlžovaniu štátnych nemocníc. Štátne nemocnice zmeníme na štátne akciové spoločnosti s jasnými pravidlami riadenia, s manažérskou, ale aj hmotnou zodpovednosťou vedúcich pracovníkov. Výber manažmentu bude transparentný a bez politických vplyvov.

■ Viac pozornosti budeme venovať dlhodobej a následnej hospicovej starostlivosťi.

■ Podporíme reprofiliáciu vybraných poskytovateľov akútnej zdravotnej starostlivosti na poskytovateľov dlhodobej a následnej starostlivosti a ich integráciu a spoluprácu s poskytovateľmi sociálnej starostlivosti.

■ Budeme presadzovať viacdrojové financovanie starostlivosti o odkázaných na pomoc. Dlhodobú starostlivosť budeme riešiť nadrezortne.

■ Naviažeme platbu v odkázanosti na občana, a nie na poskytovateľa. Rozhodnutie o využití služby ponecháme na odkázaného a jeho rodinu. Následne otvoríme možnosť poskytovania terénnej opatrovateľskej služby aj súkromným poskytovateľom.

■ Podporíme zvýšenie financovania paliatívnej a hospicovej starostlivosti, a to vrátane domácej hospicovej starostlivosti.

VZDELÁVANIE, VEDA A ŠPORT

Vzdelanie je investíciou do budúcnosti našej krajiny, je zároveň sľubom pre naše deti, že budú môcť prežiť kvalitnejší život, ako sme prežili my. Či deti vyrastajú v chudobnejších alebo v bohatších rodinách, či majú zdravotné alebo sociálne znevýhodnenie, poslaním školy je dať všetkým rovnakú šancu uspieť.

Vzdelaná krajina je zároveň odolnejšia a stabilnejšia. Vzdelaní, kriticky mysliaci ľudia menej podliehajú konšpiračným teóriám a zahraničnej propagande.

Slovenské deti patria medzi najmenej šťastné deti v škole. Naše univerzity majú problém prebojovať sa medzi excelentné školy nielen vo svetovom, ale aj v regionálnom meradle. Naše deti nemajú dobrý vzťah k škole, a čo je najväčší problém – naše školstvo zlyháva v poslaní vyrovnávať sociálne a regionálne rozdiely, teda schopnosti pomôcť deťom z chudobnejších rodín uspieť a vymaniť sa zo začarovaného kruhu chudoby.

V našom školstve sa len za ostatných desať rokov vytvorila oproti priemeru OECD v rozpočte diera 7 mld. eur. Sledujeme navyše rôzne korupčné kauzy. Tento fakt je o to smutnejší, že ide o rezort, ktorý má popri vzdelávaní tiež rozvíjať charakter a vychovávať deti k pevným morálnym hodnotám.

Škola musí v deťoch podnieť radosť z objavovania, túžbu učiť sa a rozvíjať ich vnútornú potrebu vzdelávať sa a napredovať.

REGIONÁLNE ŠKOLSTVO

SKVALITNENIE OBSAHU VZDELÁVANIA

■ Zmeníme koncepciu obsahu vzdelávania tak, aby vyhovovala potrebám 21. storočia, zameriame sa na rozvoj kritického myslenia, mediálnu gramotnosť detí, tímovú spoluprácu, komunikatívnosť a tvorivosť.

■ Pomôžeme duálnemu vzdelávaniu odstránením byrokratickej záťaže pre firmy a pokrivených finančných motivácií, keď škola nedostáva plný normatív za študenta zapojeného do duálneho vzdelávania.

PODPORA PRE UČITEĽOV

■ Zvýšime mzdy pedagogických a odborných zamestnancov v regionálnom školstve na úroveň najvyspelejších štátov sveta, t. j. na 90 % priemernej mzdy vysokoškolsky vzdelaných ľudí.

■ Znížime byrokratickú záťaž, aby mali učitelia viac priestoru na učenie.

■ Posilníme personál škôl – zvýšime počet osobných asistentov žiakov, asistentov učiteľov, školských psychológov, špeciálnych pedagógov, sociálnych pedagógov či pomocných vychovávateľov.

■ Vzdelávanie a prípravu učiteľov lepšie prepojíme na pedagogickú prax. Zavedieme 4-ročný pedagogický bakalársky program, ktorým sa získa učiteľská kvalifikácia, a 2-ročný magisterský program pre ďalšie pedagogické profesie. Magisterský titul nebude možné získať bez aspoň ročnej absolventskej praxe.

EFEKTÍVNA ŠTRUKTÚRA A FINANCOVANIE VZDELÁVANIA

■ Vybudujeme integrovanú a primerane diverzifikovanú sieť ranej starostlivosti a vzdelávania detí od dvoch do šiestich rokov.

■ Kým sa nedopracujeme k širokej dohode o budúcom usporiadaní a financovaní kompetencií v štáte medzi centrálnou a samosprávnou úrovňou, vrátane oblasti školstva, navrhujeme odstrániť aspoň najvypuklejšie nedostatky súčasného normatívneho spôsobu financovania:

□ zaviesť automatickú valorizáciu normatívu.

PRÁCA S DEŤMI ZO SOCIÁLNE ZNEVÝHODNENÉHO PROSTREDIA A INKLUZÍVNE VZDELÁVANIE

■ Zabezpečíme včasnú diagnostiku a intervenciu už pred nástupom do školy (od 3– 4 rokov) a zameriame sa na prácu s deťmi, ktorých materinský jazyk sa odlišuje od vyučovacieho jazyka.

■ Zavedieme nárokovateľnosť asistentov učiteľa na všetkých stupňoch aj typoch škôl.

VYSOKÉ ŠKOLY

■ Zavedieme kvalitatívnu a finančnú diferenciaciu vysokých škôl (napríklad na výskumné univerzity, vzdelávacie univerzity, odborné vysoké školy).

■ Zvýšime nároky na kvalitu akademických funkcionárov.

■ Zjednodušíme systém pridelovania rozpočtových prostriedkov, zavedieme niekoľkoročnú stabilitu pravidiel financovania a výrazne zvýšime súťažné projektové financovanie na základe nezávislých zahraničných hodnotení. Navýšime tiež financovanie vysokých škôl paralelne s diverzifikáciou vysokého školstva. Účelom je zvýšiť motiváciu a kvalitu zamestnancov a pritiahnúť kvalitných akademikov zo zahraničia (vrátane Slovákov žijúcich v zahraničí).

■ Podporíme PhD. štúdiám na Slovensku s cieľom zastaviť exodus najlepších absolventov do zahraničia. Zlepšíme legislatívne postavenie študentov, ich ohodnotenie, zavedieme túorský a rozvojový program prepájajúci PhD. študentov z rôznych odborov a granty pre PhD. mobilitu.

■ Akademické tituly profesor a docent prepojíme s konkrétnou pozíciou, na ktorej pedagóg pôsobí.

VEDA A VÝSKUM

■ Urobíme hĺbkovú zmenu existujúcich grantových schém, zjednotíme ich princípy a reštrukturalizujeme Agentúru na podporu vedy a výskumu (APVV) s cieľom:

□ zastaviť korupciu a zaviesť funkčný a efektívny systém evaluácie grantov podľa vzoru zahraničných agentúr;

□ rozdeliť spôsoby financovania a hodnotenia projektov primárneho a aplikovaného výskumu podľa tzv. Technology Readiness Level metriky;

□ eliminovať konflikt záujmov pri posudzovaní žiadostí angažovaním nezávislých zahraničných oponentov a úspešných slovenských vedcov žijúcich v zahraničí;

□ výrazne navýšiť podiel súťažného/grantového financovania vedy a výskumu s priamym prihliadnutím na doterajšie objektívne výsledky vedcov v medzinárodných systémoch merania;

□ vytvoriť robustný a štandardizovaný systém APVV grantov a integrovať ho s výskumnou agentúrou.

■ Podporíme zverejňovanie kvantitatívnych rebríčkov a hodnotenie vedy a výskumu na základe merateľných, medzinárodne etablovaných metrik na identifikovanie a podporu excelentných výskumných tímov.

■ Výrazne zvýšime verejné zdroje na vedu a výskum a zavedieme motivačné mechanizmy pre súkromný sektor na investície do vedy a výskumu (napríklad prostredníctvom nárokovateľného štátneho spolufinancovania projektov biznisovo-akademickej spolupráce vo vede a výskume, tzv. matching funds).

■ Zavedieme štandardný inštitút postdoktoranda s atraktívnym platovým ohodnotením a definovaným pracovno-právnym štatútom.

ŠPORT

■ Zvýšime atraktivnosť obsahu hodín telesnej výchovy a športu na všetkých typoch základných a stredných škôl vytvorením potrebných priestorových, materiálnych a personálnych podmienok s dôrazom na dobudovanie chýbajúcich telocvičníc.

■ Podporíme rekonštrukciu a budovanie novej verejnej športovej infraštruktúry v školách a koncept otvorenej školy, aby školské dvory ostali otvorené na športovanie detí a verejnosti aj po ukončení vyučovania.

■ Podľa vzoru úspešných štátov zlepšíme podmienky pre vrcholovú športovú prípravu talentovanej mládeže predovšetkým prepojením stredoškolského štúdia so športovou prípravou na stredných športových školách.

■ Zavedieme jasné kritériá pre zaradenie športovcov s vysokým predpokladom nárastu športovej výkonnosti do vrcholovej prípravy.

SOCIÁLNA POLITIKA

Slovensko, podobne ako celá Európska únia, zažíva prudké starnutie populácie. Do roku 2030 u nás klesne pomer pracujúcich ľudí vo veku 15 až 64 rokov oproti neaktívnym ľuďom nad 65 rokov z 2,8 na 2,1 a do roku 2040 až na 1,8. Zároveň sa na Slovensku rodí takmer najmenej detí zo všetkých vyspelých krajín sveta. Toto je jedna z hlavných slovenských aj európskych výziev, ktorá ovplyvní našu konkurencieschopnosť, ekonomický rast aj zamestnanosť.

Väčšinou sa v obavách o schopnosť vyplácať budúce dôchodky analyzujú negatívne dopady starnutia obyvateľstva na verejné financie. Chceme sa na tieto zmeny pripraviť.

Naším cieľom je, aby seniori na Slovensku mohli žiť plnohodnotne, aby mali možnosti sa rozvíjať, vzdelávať aj pracovať, ak majú záujem a fyzickú silu. Aby sa ale zároveň staroba v odkázanosti opierala o systém fungujúcej sociálnej a zdravotnej opatery, v ktorom opatrovateľský a zdravotnícky personál dostáva za svoju prácu dôstojnú odmenu. Dôchodkový systém bude stabilizovaný a spravodlivý voči súčasným aj budúcim generáciám seniorov.

Ľudia na Slovensku sa nebudú musieť báť založiť si rodinu. Šťastnú krajinu tvoria šťastné rodiny. Okrem spoločenskej hodnoty je rodina miestom ochrany a zabezpečenia pred chudobou. Presadíme flexibilné podmienky zo strany štátu aj zamestnávateľov na plnohodnotné zapojenie sa jednotlivcov do rodinného aj kariérneho života. Neúplné rodiny s osamelým rodičom či rodiny v špecifických sociálnych a zdravotných podmienkach sa budú môcť oprieť o pomoc sociálneho systému. Chceme byť úspešní aj v boji s chudobou, diskrimináciou a sociálnym vylúčením. Veľkú časť občanov so zdravotným postihnutím a z vylúčených marginalizovaných komunít dokážeme zaradiť na pracovný trh a poskytnúť im pri ich sebarozvoji potrebnú asistenciu.

STRIEBORNÁ EKONOMIKA – STARNUTIE AKO PRÍLEŽITOSŤ, NIE AKO SPOLOČENSKÁ ZÁŤAŽ

■ Prepojíme zdravotnícku a následnú dlhodobú starostlivosť tak, aby sme zabezpečili plynulý prechod zo zdravotnej do sociálnej opatery.

■ Zavedieme platbu príspevku v odkázanosti priamo pacientom a nie poskytovateľom starostlivosti.

■ Posilníme opatrovateľskú starostlivosť v domácnosti.

■ Zvýšime mzdy opatrovateliek a opatrovateľov a budeme motivovať časť z 30-tisíc z nich, ktorí pracujú v zahraničí, na návrat na Slovensko.

■ Prijmeme legislatívne opatrenia proti vekovej diskriminácii. Odchod do dôchodku je voľbou, nie povinnosťou. Budeme podporovať flexibilné formy zamestnávania pre starších pracovníkov.

■ Zvýhodníme sporenie na dôchodok v II. pilieri pre pasívnych sporiteľov, ktorí nemajú skúsenosti s investovaním na finančných trhoch podľa návrhu Inštitútu finančnej politiky.

■ Znížime poplatky za správu príspevkov v III. pilieri na polovicu, čo sa premietne do vyšších dôchodkov.

CHUDOBA S TVÁROU OSAMELÉHO RODIČA A PODPORA RODÍN

- Každé dieťa bude mať nárok na miesto v jasliach a v škôlke. Zjednodušíme vznik a fungovanie neštátnych poskytovateľov predškolskej starostlivosti, podporíme vznik miniškôlok a firemných škôlok.
- Zavedieme flexibilné čerpanie rodičovského príspevku (neznížime objem peňazí vyčlenený pre rodinu, ale vytvoríme možnosť vyčerpať ich za kratší čas, ak sa rodič rozhodne zaradiť sa do pracovného života skôr, alebo ak si ho nevyčerpá celé tri roky, môže ho dočerpať priebežne do veku 12 rokov dieťaťa).
- Dovoľenku naviažeme na počet detí – za každé dieťa bude mať zamestnanec nárok na ďalší deň dovolenky.
- Zavedieme otcovskú dovolenku pri narodení dieťaťa počas 14 pracovných dní s nárokom na 75 % zo mzdy.
- Pripravíme audit adopčného procesu na Slovensku s cieľom zefektívniť proces osvojenia. Chceme deťom pomôcť nájsť nový domov a milujúcu rodinu včas a bez byrokratických prieťahov.
- Podporíme nástroje na ochranu a osvetu pred nadmerným zadlžovaním rodín a pred úžerou a obmedzenie najnávykovejších foriem hazardných hier rozšírením dôvodov na ich zákaz.

DOSTUPNÉ BÝVANIE

- Finančne podporíme výstavbu 20 000 nájomných bytov – sociálnych, štartovacích bytov pre mladé rodiny aj komunitného bývania pre seniorov.
- Zavedieme povinný 5-percentný podiel nájomných bytov v nových developerských projektoch s cenovo dostupným nájomným.
- Zvýšime a upravíme príspevok na bývanie tak, aby dokázal pokryť reálne náklady na bývanie.

NEVYUŽITÝ POTENCIÁL VYLÚČENÝCH SKUPÍN

- Zavedieme systém výhod a verejný zoznam zamestnávateľov, ktorí úspešne zamestnávajú vylúčené skupiny a súčasne presadzujú zásady rovnosti a nediskriminácie.
- Vytvoríme funkčný systém štátneho agentúrneho zamestnávania ľudí z vylúčených skupín (súčasnú pôsobnosť agentúr podporovaného zamestnávania považujeme za nefunkčnú a formalistickú).
- Posilníme inštitút asistenta pracovného začlenenia, lebo v praxi sa využíva v minimálnej miere a rozšírime jeho kompetencie (pomoc s exekúciami, sociálnou pomocou, predchádzanie fluktuácie, podpora finančnej gramotnosti a pod.) aj pôsobnosť (nielen pre zdravotne znevýhodnených, ale aj pre marginalizované rómske komunity a iné vylúčené skupiny).

KRAJINA BEZ BARIÉR

Počet ľudí so zdravotným postihnutím stále narastá. Dnes už trpí niektorým druhom zdravotného postihnutia takmer každý desiaty človek na Slovensku. To znamená, že každá rodina má v bližšom či vzdialenejšom rodinnom okruhu niekoho, kto potrebuje našu pomoc. Napriek tomu aj v 21. storočí čelia na každom kroku bariéram. Nielen fyzickým, ale aj komunikačným, ktoré ich vystavujú komplikovaným a nedôstojným situáciám.

Zdravotné postihnutie sa pritom nedotýka len jednotlivca, ale má dôsledky na život jeho okolia, rodiny. Nechceme, aby sa pre zdravotné postihnutie niektorého z jej členov rozpadali rodiny, aby boli vystavené hrozbe chudoby.

Ľudia so zdravotným postihnutím musia mať v každej etape života a v každej životnej situácii istotu, že sa majú na koho obrátiť, nech už ide o zdravotnú či sociálnu starostlivosť, vzdelávanie, zamestnávanie, bývanie. Len proaktívnym prístupom, poskytnutím včasnej intervencie, kvalitného vzdelania, umožnením zapojiť sa do pracovného procesu či zabezpečením potrebných pomôcok a služieb dokážeme ľudí so zdravotným postihnutím pripraviť na spokojnejší a plnohodnotnejší život, ale aj na život menej závislý od štátnych dávok.

Dobre kompenzovaná osoba so zdravotným postihnutím je plnohodnotným členom spoločnosti a aj (zväčša) vytvára ekonomické hodnoty, je spotrebiteľom, ale predovšetkým – v rámci svojich zdravotných možností, žije naplnený život.

VČASNÁ POMOCNÁ RUKA A ŽIVOT V RODINE

- Vytvoríme kontaktné miesta na informovanie o tom, na čo má osoba so zdravotným postihnutím nárok a na základné poradenstvo.
- Zabezpečíme bezplatnú odľahčovaciu službu.
- Posilníme sieť povinnej integrovanej starostlivosti pre deti so zdravotným postihnutím a zabezpečíme obdobnú včasnú intervenciu aj pre osoby, ktoré sa počas života stanú zdravotne postihnutými.
- Zavedieme príspevok na rekreáciu a zotavenie pre opatrovateľov rodinných príslušníkov.
- Odstránime diskriminačné prvky v sociálnom systéme (krátenie príspevku na opatrovanie v prípade poberania dôchodkovej dávky, vekové obmedzenie pri osobnej asistencii a pri peňažnom príspevku na kúpu auta).

- Zavedieme podporu v nezamestnanosti pre poberateľov príspevku na opatrovanie po jeho ukončení.

- Zjednodušíme systém poskytovaných príspevkov s dôrazom na individuálne potreby každého človeka

LEPŠIE SOCIÁLNE A ZDRAVOTNÍCKE SLUŽBY

- Príspevok podľa stupňa odkázanosti pôjde priamo odkázaným.
- Zjednotíme a lepšie ohodnotíme posudkovú činnosť.
- Zrovnoprávnime postavenie verejných a neverejných poskytovateľov.
- Zlepšíme finančné ohodnotenie a postavenie pomáhajúcich profesií.

■ Zabezpečíme, že nikto nezostane bez pomoci v domácom prostredí.

■ Vytvoríme podmienky na vznik dostupnej siete ambulatných, terénnych a pobytových služieb pre ľudí so zdravotným postihnutím v jednotlivých regiónoch s dôrazom na služby pre osoby s autizmom.

■ Zavedieme reverznú hypotéku na financovanie dlhodobej starostlivosti.

■ Zabezpečíme, aby osoba so zdravotným postihnutím vyžadujúca kompenzačné pomôcky odchádzala z nemocnice s požadovanými pomôckami.

■ Zvýšime dostupnosť siete psychiatrov, psychológov a psychoterapeutov.

■ Zvýšime prístupnosť internetových stránok verejnej správy, aj prostredníctvom dokumentov vo forme easy-to-read, aby kľúčové informácie boli zrozumiteľné pre čo najširší okruh ľudí so zdravotným postihnutím.

■ Zvýšime finančné ohodnotenie tlmočníkov, aby bola konečne dostupná tlmočnická služba pre nepočujúcich

VZDELANIE, PRÁCA, BÝVANIE PRE ĽUDÍ SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

■ Zavedieme nárokovateľnosť na asistentov učiteľa na všetkých stupňoch aj typoch škôl a podporíme inkluzívne tímy.

■ Zabezpečíme adekvátnu podporu pre študentov s ŤZP, aby si mohli vysokú školu vybrať podľa záujmu, a nie podľa toho, kde majú bezbariérový prístup.

■ Zjednodušíme a zatraktívime inštitút pracovného asistenta, aby sa ľudia so zdravotným postihnutím dokázali ľahšie zamestnať na otvorenom trhu práce.

■ Posilníme služby podporujúce ľudí v samostatnom bývaní.

PREČ S BARIÉRAMI

■ Podporíme debarierizáciu všetkých druhov verejnej dopravy, verejných budov a priestranstiev, športovísk a detských ihrísk.

■ Aktívne zapojíme Slovensko do projektu Európskeho preukazu zdravotného postihnutia.

■ Zefektívňujeme vydávanie parkovacích preukazov a zvýšime ich kontrolu.

■ Zavedieme bezbariérovú prístupnosť ako zásadnú podmienku pri kolaudácii verejných budov.

5/17

SPRAVODLIVÉ SLOVENSKO PRE KAŽDÉHO

Justícia a prokuratúra majú pracovať pre blaho všetkých ľudí, nie pre „našich“, nie pre „oligarchov.“ Frustráciu a z nej vyplývajúce napätie spôsobujú najmä situácie, v ktorých ľudia na vlastnej koži cítia, že štát im dostatočne nepomohol, hoci mal a mohol, alebo sa im dokonca priamo obracia chrbtom. Buď čelia exekúcii, stali sa obeťou trestného činu a nedostalo sa im pomoci, alebo sa im nedostáva pomoci a primeraného zaobchádzania v starobe, chorobe či inej vážnej životnej situácii. Pri všetkých týchto situáciách pociťujú stratu dôstojnosti a tá sa stáva zdrojom ich hnevu a zvyšujúcej sa nedôvery v štát a jeho inštitúcie.

Pomoc ľuďom v krízových situáciách a zvyšovanie dôveryhodnosti justície preto považujeme za kľúčové. Zameriame sa na ochranu obetí trestných činov. Pre ochranu obetí domáceho násillia prinesieme nový prvok, ktorý umožní trestný postih páchatela aj v prípade, ak polícia a prokuratúra zlyhajú. Vo vzťahu k ďalšej veľkej zraniteľnej skupine – deťom, chceme presadiť prísne zavedenie špecializácie na rodinnoprávnu agendu. Roky trvajúce súdne naťahovanie o dieťa sa musí skončiť. Zrealizujeme opatrovnícku reformu, ktorá prinesie ochranu aj pre ľudí s hendikepom. Dotiahneme reformu osobných bankrotov a obmedzíme priestor na ich zneužitie.

Na zvýšenie dôveryhodnosti inštitúcií posilníme nástroje zamedzujúce politické zasahovanie do prokuratúry. Na navrátenie hodnôt do justície a ochranu ústavnosti na Slovensku predložíme nové pravidlá kreovania ústavného súdu a súdnej rady. Vyvodíme dôslednú zodpovednosť voči tým predstaviteľom súdnej moci, prokuratúry, notárstva či exekúcie, ale aj ostatných právnických profesií, čo zlyhali. Otvoríme diskusiu o Najvyššom správnom súde ako o inštitúcii, ktorá by pokryla nedostatok vyvodzovania zodpovednosti voči právnickým profesiám.

Niektoré zmeny si vyžadujú čas dlhší ako jedno volebné obdobie, na dosiahnutie zmien v justícii sú však nevyhnutné.

Chceme, aby spravodlivosť dostala obsah. Aby ľudia videli a cítili, že žijeme v spravodlivom štáte. Máme na to, aby Slovensko nebolo označované za štát prepojený s mafiánskou sieťou.

POMOC ĽUĎOM V KRÍZOVÝCH SITUÁCIÁCH

Osobitné miesto v trestnej politike štátu majú obeť trestných činov, ktoré musia prekonať celé trestné konanie a následne sú často nútené sa osobitne domáhať náhrady ujmy, ktorá im bola trestnou činnosťou spôsobená. Obete domáceho násillia sú osobitne stále témou dostatočne nefungujúceho systému justície a z verejne známych káz vyplýva, že stále nie je zriedkavým javom, že obeť domáceho násillia nie je pochopená políciou ani prokuratúrou, a teda nemá možnosť efektívne sa brániť.

- Osobitne sa zameriame na ochranu obetí trestných činov, zavedenie účinného modelu ochrany ich práv v trestnom konaní, v trestnom konaní (vrátane otázky náhrady ich nemajetkovej ujmy) do praxe.

- Pre ochranu obetí domáceho násillia chceme priniesť nový prvok do nášho práva, aby bol možný trestný postih páchatela, ak polícia a prokuratúra zlyhajú.

RODINNÉ SÚDY – DETI V CENTRE POZORNOSTI

Súdne konania, v ktorých sa rodičia „naťahujú o dieťa“, trvajú niekedy aj roky. Často ide o situácie, keď sa zverenie dieťaťa a styk s ním realizuje na základe neodkladného opatrenia, bez vypočutia dieťaťa a správneho vyhodnotenia požadovaného uplatnenia neodkladného opatrenia.

- Zavedieme špecializáciu na rodinnoprávnu agendu (rodinné súdy) a zabezpečíme vzdelávanie pre sudcu a jeho tím v rodinných veciach s osobitným zameraním na metodológiu vypočutia dieťaťa.

- Zavedieme interdisciplinárnu spoluprácu pri rozhodovaní o dieťati – psychológ pri súde, sociálny pracovník, koordinátor na súde, sudca, prípadne mediátor či znalec.

- Podporíme maximálne možné využitie mimosúdneho riešenia v spolupráci s mediátormi pri rodinných sporoch.

- Prvé stretnutie s účastníkmi strán zo strany súdu bude musieť byť do jedného mesiaca.

- Sudca bude musieť dieťa vo vhodných priestoroch osobne vypočuť, ak nie je odôvodnené, že to nie je vhodné s ohľadom na vek alebo osobitosti prípadu.

OCHRANA ZRANITEĽNÝCH OSÔB

Súdy ročne v približne tisíc prípadoch rozhodnú o obmedzení spôsobilosti na právne úkony. Zabezpečenie právnej ochrany týchto ľudí je nedostatočné. Časté sú prípady, keď je zraniteľné postavenie staršieho človeka zneužitie pri nakladaní s jeho majetkom. Za zraniteľnú považujeme aj osobu, ktorá sa dostane do dlhovej špirály, čo nemusí byť len dôsledok vlastného pričinenia, ale aj objektívnych skutočností.

- Dotiahneme reformu osobných bankrotov s cieľom dať účinne novú šancu férovým dlžníkom a obmedziť priestor na zneužitie podvodníkom.

- Zrealizujeme opatrovnícku reformu, ktorá bude pre ľudí s hendikepom znamenať ich ochranu pri uzatváraní právnych úkonov pri nakladaní s ich majetkom či rozhodovaní o liečbe a nedobrovoľnom umiestňovaní do zdravotníckych či iných zariadení.

DÔVERYHODNÝ ŠTÁT

V prehľbujucej sa kríze dôvery je nevyhnutné, aby sa téma právneho štátu stala skutočnou prioritou. Presadzovanie systémových opatrení zamedzujúcich politické zasahovanie do prokuratúry, nové nastavenie pravidiel pre kreovanie ústavného súdu a súdnej rady, vyvodzovanie dôslednej a včasnej zodpovednosti voči predstaviteľom súdnej moci, prokuratúry, notárstva či exekúcie, ale aj ostatných právnických profesií, aby tí, čo zlyhali, niesli zodpovednosť za svoje konanie – to všetko vnímame ako nevyhnutnosť pre navrátenie hodnôt do justície a ochranu ústavnosti na Slovensku.

DÔVERYHODNÁ PROKURATÚRA

Prokuratúra sa dnes nevie vyvinúť z toho, že mnohé politické kauzy sa nevyšetřili, že sa nevyvodila trestná zodpovednosť určitej privilegovanej skupiny v duchu „skutok sa nestal“ či „náš človek“, že existovali prepojenia medzi jej predstaviteľmi a pochybnými osobami, ktoré sú obvinené zo závažnej trestnej činnosti vrátane vraždy mladého novinára a jeho priateľky. Prokuratúra pritom zohráva kľúčovú rolu pri vyšetrovaní trestných činov aj pri preukazovaní viny na súde.

- Zavedieme preto transparentný a rozšírený výber čelných predstaviteľov prokuratúry (generálny prokurátor a špeciálny prokurátor), ktorý bude zahŕňať rozšírenie okruhu osôb, ktoré ich navrhujú, verejné vypočutie a prehodnotenie podkladov na verejné vypočutie.

- Stransparentníme výberové konania prokurátorov, čakatelov a asistentov podľa vzoru výberu sudcov a vyšších súdnych úradníkov.

- Otvoríme Radu prokurátorov členom mimo prokurátorskej obce.

- Zavedieme náhodné pridelenie vecí prokurátorom a ročné výkazy prokurátorov a ich zverejňovanie podľa vzoru sudcov.

- Budeme trvať na dodržiavaní zákazu negatívnych pokynov, aby generálny prokurátor nemohol hatiť stíhanie vedené nižším prokurátorom.

VRÁTENIE HODNÔT DO JUSTÍCIE

■ Navrhujeme vznik Najvyššieho správneho súdu – nezávislého disciplinárneho súdu pre sudcov, prokurátorov, notárov, exekútorov, ale aj advokátov a iné právnické profesie. Alebo sfunkčnime špecializované disciplinárne senáty pri súdoch. Je to naša odpoveď na nefunkčné disciplinárne senáty, ich zneužívanie na šikanu voči sudcom či prokurátorom, ktorí sú pre svoju „morálnu integritu“ nepohodlní pre súčasnú prax, keď „svoji súdia svojich“.

■ Zavedieme princíp reprezentatívности a vyvážení do zloženia Súdnej rady. Sudcovia budú volení po krajoch, ostatnými zložkami moci budú menovaní len nesudcovia.

■ Navrhujeme reformu Ústavného súdu zameranú na jeho tvorbu s brzdami proti pasivite parlamentu pri nezvolení kandidátov na ústavných sudcov, ako aj brzdami proti koncentrácii moci v rukách jednej politickej reprezentácie, aby nebola väčšina ústavných sudcov volená jednou politickou garnitúrou.

■ Zavedieme nástroje na správne riešenia etických dilem v právnických profesiách (etické komisie, vzdelávanie od právnických fakúlt).

OCHRANA VEREJNÉHO ZÁJMU V SPOROCH SO ŠTÁTOM

Podľa analýzy Inštitútu pre dobre spravovanú spoločnosť štát len v rokoch 2011 – 2014 zaplatil advokátom viac ako 30 miliónov eur za právne služby.

■ Budeme podporovať zriadenie úradu právnych služieb, ktorý bude „profesionálnou advokátskou kanceláriou štátu“ s možnosťou kariérneho rastu pre právnikov, ktorí sa rozhodnú zastupovať verejný záujem v mene štátu.

■ Vyhodnotíme pravidlá, ktorými sa upravili transparentné zásady využívania právnych služieb advokátov zo strany štátu vrátane ich odmeňovania.

TRESTNÁ POLITIKA ŠTÁTU AKO PRVOK BUDOVANIA DÔVERYHODNOSTI

■ Maximálne zúžime priestor na obštrukcie páchatelov trestnej činnosti v trestnom konaní a zavedieme účinné mechanizmy na postihnutie ich majetku spojeného s trestnou činnosťou, pozornosť budeme venovať účinnému postihu násilností na športových podujatiach.

■ Pre boj proti korupcii zavedieme nový trestný čin tzv. „prikrmovanie“ verejných funkcionárov pri prijímaní malých darov, ktoré môžu byť rádovo jednotlivito menšie, ale v ročnom súhrne prevyšujú vyššiu čiastku.

■ Sme pripravení na zásadne reformný krok pri zavádzaní alternatívnych trestov a uznaní významu probačnej služby a individualizovania trestu v prepojení s prehodnotením nastavenia trestných sadzieb podľa princípu „na slabých nech sme slabí a na silných nech sme silní“.

■ Uznáme osobitné miesto verejného ochrancu práv aj v trestnej politike, či už pri postihu násilnej trestnej činnosti, kde sú podozrivé zložky štátu, alebo pri monitoringu odsúdených.

FUNGUJÚCA JUSTÍCIA

Zabezpečiť výkon spravodlivosti je jednou zo základných úloh štátu, rovnako ako je ňou úloha zaručiť bezpečnosť obyvateľov či ochranu štátnych hraníc. Justícia má špecifické postavenie vo vnímaní dôveryhodnosti štátu. Pokiaľ ľudia necítia, že štát je schopný v primeranom čase zabezpečiť spravodlivosť, ostáva otázka existencie právneho štátu stále otvorená.

RÝCHLE A KVALITNÉ SÚDY

■ Zavedieme časové rámce pre rozhodovanie vo veciach, ich priebežné sledovanie po súdoch, agendách, sudcoch. Tieto informácie budú verejné, predpokladáme plnú automatizáciu tohto riešenia.

■ Budeme dôsledne a férovo vyvodzovať subjektívnu zodpovednosť za prieťahy v konaní, podporíme nástroje na obmedzenie dôvodov na objektívne prieťahy v konaní.

■ Navrhujeme prirodzenú vekovú obmenu justičného stavu – zavedenie vekového cenzu s návrhom pre všeobecné súdnictvo v rozmedzí 65 – 70 rokov, Ústavný súd od 70 rokov.

■ Zavedieme justičnú štátnu službu. Potrebujeme na súdoch dobrých, slušne zaplatených súdnych úradníkov s možnosťou kariérneho rastu, ktorí sa nemenia.

■ Podporíme uchádzačov o funkciu sudcu z mimo justičného prostredia, napríklad cez osobitný inštitút prípravy.

■ Podporíme špecializáciu sudcov pre hlavné agendy, s tým súvisí efektívna reorganizácia súdnej mapy na úrovni okresných aj krajských súdov.

■ Zavedieme právo sudcu verejne odôvodniť svoje rozhodnutie, aj ak nie je konečné.

DOSTUPNÉ A EFEKTÍVNE SÚDY

■ Účastníkom konania umožníme lepší prístup k spravodlivosti cez jednoduchšie podávanie návrhov na súd v elektronickej podobe, nahliadanie do spisu, platenie súdnych poplatkov atď.

■ Zavedieme štandardy na vyhodnocovanie efektívnosti jednotlivých súdov, zber dát, metodológiu, aby súdy navzájom videli, ako na tom sú.

■ Maximálne odbremeníme predsedu súdu od administratívnej záťaže presunom na riaditeľa správy súdu.

■ Zavedieme povinný monitoring na súdoch ako nástroj spätnej väzby od verejnosti. Výsledky monitoringu budú verejné a predseda súdu bude povinný informovať o vykonaných opatreniach.

■ Súd musí byť prístupný pre každého – dotiahneme projekt Centra právnej pomoci s call centrom (informovanie každého o možnostiach riešenia jeho sporu, rozšírenie pobočiek Centra právnej pomoci, maximálne využijeme elektronizáciu verejnej správy pri preukazovaní sociálnej situácie klientov centra, prehodnotíme hranicu príjmu ako kritérium na určenie, kto môže byť klientom centra).

BOJ PROTI KORUPCII

Korupcia ničí spoločnosť, znižuje sebadôveru národa a potláča talent a kreativitu jednotlivcov. Korupcia kradne peniaze tam, kde sú najpotrebnejšie – rodinám, dôchodcom, čestným podnikateľom. Korupcia predražuje verejné služby, znásobuje cenu stavby diaľnic, lekárskeho prístrojov či informačných systémov. Korupcia nás núti vynakladať stále viac peňazí na kontrolné systémy, aby sme vedeli odhaliť podvodníkov. Pre korupciu rastie byrokracia, ktorá komplikuje život bežným ľuďom aj podnikateľom.

Korupcia ničí životy ľudí a ochudobňuje krajinu. Pri zmanipulovaných štátnych zákazkách sa stráca takmer tretina peňazí, to sú stovky miliónov eur. Tieto peniaze sa mohli použiť na lepšie nemocnice, školy, cesty, pre rodiny. Menej korupcie znamená aj štihlejší štát bez zbytočnej byrokracie, zjednodušenie podnikania, lepšiu prácu úradov a fungujúce služby.

Ľuďom sa dobre žije len v spravodlivom štáte bez korupcie. Spravodlivosť musí platiť pre každého rovnako. Bez ohľadu na jeho postavenie, bohatstvo alebo známosti. Odstránenie klientelizmu a rodinkárstva posilní dôveru ľudí, že rozhoduje ich talent a poctivá práca. Profesionálne, včasné a fungujúce služby štátu, či už v zdravotníctve alebo na úradoch, musí občan dostať preto, že má na ne nárok. Nie preto, že má známosti a peniaze. Preto je základným predpokladom fungujúcej demokratickej krajiny nulová tolerancia korupčného správania sa.

NAKRADNUTÝ MAJETOK STOPERCENTNE ZDANÍME

- Prijmeme novú koncepciu zákona o preukazovaní pôvodu príjmu a majetku, ktorá odstráni ústavné rozpory súčasného nefunkčného zákona a zavedie efektívny nástroj na postihovanie nelegálnych príjmov.

MAJETOK POLITIKOV POD DOHĽADOM ĽUDÍ

- Zavedieme povinnosť deklarovať zmeny v majetku a uvedenie prírastku majetku verejného funkcionára v porovnaní s predchádzajúcim rokom.

- Zavedieme štátny register verejných funkcionárov a ich majetkových priznaní, aby verejnosť mala možnosť kontroly majetkových prírastkov verejných funkcionárov. Register bude prepojený s inými štátnymi registrami s cieľom porovnať deklarované a skutočné údaje.

- Podľa odporúčaní medzinárodných inštitúcií a skúseností z iných krajín zriadime nezávislú inštitúciu, ktorá bude dbať na etiku verejných funkcionárov, konflikt záujmov a kontrolu majetkových priznaní.

OSOBNÁ ZODPOVEDNOSŤ ZA ZLÉ ROZHODNUTIA A KONTROLA LOBISTOV

- Prijmeme funkčný zákon o lobingu, ktorý bude kombináciou zákonnej regulácie, povinného registra lobistov a kódexu.

- Zavedieme funkčný mechanizmus hmotnej zodpovednosti a trestania pochybení verejných funkcionárov pri nakladaní s verejnými prostriedkami.

NEZÁVISLÉ A SILNÉ KONTROLNÉ INŠTITÚCIE

- Jedným zo základných predpokladov v boji proti korupcii sú silné, odborne pripravené a nezávislé kontrolné inštitúcie, ktoré dokážu odhaliť podvody a systémové chyby. Posilníme výkonnostné kontroly Najvyššieho kontrolného úradu zamerané na efektivitu opatrení, ktoré slúžia na posúdenie účinnosti, hospodárnosti a efektívnosti vynaložených verejných prostriedkov. Cieľom je, aby kontroly výkonnosti tvorili minimálne 40 % všetkých kontrol.

■ Zavedieme podobne ako v Slovinsku povinnosť pre NKÚ vykonať minimálne 5 kontrol ročne navrhnutých poslancami NR SR, aspoň 3 z nich budú vychádzať z iniciatívy poslancov opozície.

■ Zavedieme explicitnú povinnosť NKÚ upozorniť orgány činné v trestnom konaní vždy, keď na základe výsledkov kontrolnej činnosti existuje dôvodné podozrenie na spáchanie trestného činu.

■ Zvýšime transparentnosť a sprísňime kvalifikačné a osobnostné predpoklady na obsadenie vedúcich postov na NKÚ.

■ Zavedieme možnosť ukladať sankcie v prípade, že kontrolný subjekt neodstráni nedostatky zistené kontrolou.

PROFESIONÁLNA A TRANSPARENTNÁ ŠTÁTNA SPRÁVA

■ Zvýšime transparentnosť výberových konaní a zavedieme jednotný výberový proces, ktorý bude aspoň v prvých kolách identický pre všetky pozície v štátnej správe a zúčíme subjektívne hodnotenie, ktoré otvára priestor na klientelizmus.

■ Odpolitizujeme výber prednostov okresných úradov, a to prostredníctvom transparentných verejných výberových konaní, pri stanovení požiadavky na prax v riadiacej funkcii.

■ Zavedieme dlhodobé plánovanie výberových konaní a uverejňovanie plánu výberových konaní s časovým predstihom.

■ Zavedieme jasné pravidlá týkajúce sa integrity a etiky a funkčný mechanizmus na kontrolu a riadenie konfliktu záujmov.

ODBORNÍCI NAMIESTO „NAŠICH“ ĽUDÍ DO ŠTÁTNYCH PODNIKOV

■ Súčasťou dobre spravovaného a transparentného štátu je riadenie štátnych podnikov a transparentný výber zástupcov štátu v nich. Zavedieme transparentný výberový proces tak, aby do funkcií zástupcov štátu v štátnych podnikoch boli vybraní ľudia naplňajúci tie najlepšie odborné a osobnostné predpoklady.

■ Obmedzíme možnosť nároku na odstupné, predídeme tak tzv. zlatým padákom.

■ Stanovíme zákonný mechanizmus určenia odmien pre zástupcov štátu a upravíme aj zodpovednosť týchto osôb pri výkone ich funkcie za škodu spôsobenú štátu pri nakladaní s majetkom spoločnosti s majetkovou účasťou štátu.

OBSTARÁVANIE – TRANS- PARENTNE, JEDNODUCHO, BEZ KRADNUTIA

■ Pomôžeme regiónom, aby samostatne a efektívne zvládali obstarávanie – vytvoríme centrá zdieľaných podporných služieb pre obstarávanie v regiónoch.

■ Zefektívňime a zjednodušíme proces verejného obstarávania – vytvoríme verejne dostupnú databázu overených opisov tovarov a služieb, ktorá bude slúžiť ako návod a inšpirácia pri tvorbe opisov pre jednotlivých obstarávateľov.

■ Zadefinujeme základné pravidlá rozhodovania, čo nakupovať centralizovane a čo decentralizovane, pri rozhodovaní budeme uplatňovať princíp efektivity, rýchlosti obstarania a vplyvu na rozvoj regiónov (najmä v oblasti služieb).

■ Zvýšime elektronizáciu procesu verejného obstarávania s cieľom znížiť administratívnu náročnosť, zjednodušiť proces a znížiť korupciu – podporíme vytvorenie rezortných e-katalógov na obstarávaný tovar a zavedenie dynamického nákupného systému, ktorý zrýchľuje proces obstarania komodít do praxe v tých rezortoch, kde to má opodstatnenie.

■ Zavedieme tzv. „rizikové mapy“, ktoré budú identifikovať rizikové procesy, pozície a projekty v procese obstarávania.

■ Zabezpečíme vyššiu transparentnosť a vyššiu kontrolu subdodávateľských vzťahov vo verejných obstarávaníach.

■ Budeme predchádzať konfliktu záujmov účinnejšou reguláciou majetkovo a personálne prepojených subjektov vo verejnom obstarávaní.

OTVORENÉ A TRANSPARENTNÉ VLÁDNUTIE

Základnou podmienkou efektívneho vládnutia je otvorenosť. Tá je garanciou, že naša krajina využíva svoj potenciál naplno a obyvatelia majú prístup k informáciám o tom, či zdroje a prostriedky štátu smerujú do rozvoja krajiny, alebo nás oberajú o budúce možnosti. Len vďaka prístupným dátam dokážu mimovládne organizácie zostavovať rôzne hodnotenia a rebríčky od otvorenosti miestnych a regionálnych samospráv, až po výkonnostné charakteristiky práce sudcov a prokurátorov. Základnými princípmi otvoreného vládnutia sú transparentnosť a prehľadnosť fungovania verejnej správy. Zámerné zatajovanie informácií sa zvyčajne odráža v zhoršujúcich sa náladách spoločnosti a v nedôvere k verejným inštitúciám a vládnucej garnitúre. Navyše zvyšuje popularitu extrémistických prúdov a politických strán. Ďalším princípom otvoreného vládnutia je povinnosť skladania účtov ľudí v rozhodovacích funkciách a ich zodpovedanie sa voličom a občanom. Účasť na správe vecí verejných je jedným zo základných občianskych a politických práv a toto právo je zakotvené aj v Ústave SR. Zodpovedanie sa občanom za rozhodovanie vo verejných funkciách zvyšuje dôveru občanov vo fungovanie štátu a verejné inštitúcie.

CIELE PRE OTVORENÉ VLÁDNUTIE

- Chceme sa dostať medzi prvých desať krajín s najkvalitnejšie zverejňovanými dátami v EÚ.

- Poriadok v legislatíve – predvídateľné a stabilné legislatívne prostredie pomôže podnikom a ľuďom orientovať sa v zákonoch, zníži byrokraciu a zmätok, ktorý spôsobujú neustále novelizácie zákonov a podporí vládu zákona.

- Eliminovanie priestoru pre korupčné praktiky v dôsledku utajovania niektorých typov informácií. Štát nemôže napríklad tajiť, ktoré osoby a firmy sa obohatili pri výkupe pôdy pod diaľnicami.

- Komplexné zlepšenia v oblasti slobodného prístupu k informáciám, ktoré skvalitnia efektivitu tejto právnej úpravy a rozšíria prístup k informáciám vo viacerých oblastiach. Občan si musí vedieť skontrolovať, ako štát spravuje jeho peniaze.

- Proaktívne sprístupňovanie čo najväčšieho množstva informácií a dát, ktoré majú k dispozícii štátne orgány a verejné inštitúcie.

- Digitálna prepojenosť a vzájomná komunikácia všetkých registrov tak, aby mal občan informácie na jednom mieste v používateľsky priateľskej forme.

- Jednoduché elektronické služby štátu, ktoré sú používateľsky príjemné.

ČO NIE JE TAJNÉ, JE VEREJNÉ

- Zavedieme povinné zverejňovanie príloh a dodatkov k povinne zverejňovaným zmluvám.

- Zavedieme povinné zverejňovanie informácií o osobách, ktoré sa uchádzajú o verejnú funkciu, ale aj o úspešných kandidátoch na verejnú funkciu bezprostredne po ich nástupe do funkcie. Cieľom je včas odhaliť hroziaci konflikt záujmov alebo kompetenčnú nevhodnosť daného kandidáta.

- Upravíme vyhotovovanie ročných výkazov práce prokurátorov a ich povinné zverejňovanie podobne ako pri sudcoch. Ročný štatistický výkaz prokurátora, ktorý sa bude zverejňovať, bude nástrojom na sledovanie výkonnosti prokurátora a podkladom na jeho hodnotenie.

■ Navrhujeme rozšíriť povinnosť podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám aj na štátne firmy a dcéry štátnych firiem v druhom a treťom rade, keďže na tieto právnické osoby sa infozákon nevzťahuje, hoci hospodária s verejnými zdrojmi.

PREHLADNÉ INFORMÁCIE NA JEDNOM MIESTE

■ Zabezpečíme zverejňovanie majetkových priznaní verejných funkcionárov na jednom mieste a v rovnakom formáte.

■ Tematicky na jednom mieste sústredíme informácie o:

voľných pracovných miestach a výberových konaniach vrátane pozícií v riadiacich a dozorných orgánoch subjektov verejnej moci a ich organizácií a v štátnych podnikoch,

dotáciách,

majetku štátu, nájmov hnutelného aj nehnuteľného majetku,

verejných obchodných súťažiach.

PRÍVETIVEJŠIE ELEKTRONICKÉ SLUŽBY ŠTÁTU

■ Spustíme proces centralizácie riadenia, štandardizácie, integrácie štátnych IT systémov a digitalizácie štátnej správy vytvorením centrálnej autority so zodpovednosťou za túto oblasť podľa estónskeho príkladu.

■ Vyladíme všetky služby elektronickej verejnej správy tak, aby boli priateľské a príjemné pre používateľa. Nízku využiteľnosť mnohých elektronických služieb spôsobuje ich komplikovanosť.

■ Zauditujeme rozsah poskytovaných elektronických služieb štátu, identifikujeme a zrušíme nepotrebné úkony a dokumenty.

PREDVÍDATEĽNÝ A TRANSPARENTNÝ LEGISLATÍVNY PROCES

■ Predložíme zákon o lobingu, ktorý bude upravovať činnosť lobistov. Cieľom je minimalizovať pretláčanie legislatívnych zmien na základe tlaku rôznych záujmových skupín.

■ Sprehľadníme legislatívu a zabezpečíme zrozumiteľnosť návrhov zákonov pre verejnosť. Spleť noviel zákonov nahradí konsolidovaná forma návrhov zákonov s vyznačenými zmenami.

OTVORENÁ SAMOSPRÁVA S ÚČASŤOU ĽUDÍ

■ Zavedieme povinné zverejňovanie podkladových materiálov na rozhodovanie samospráv, finančných údajov (schválených rozpočtov aj za predchádzajúce roky, schválených záverečných účtov, prehľadov o stave a vývoji dlhu, zoznamu dlžníkov), zoznamu obecných bytov a iných zoznamov.

■ Zavedieme povinnosť zverejňovať majetkové priznania starostov a primátorov, aj predsedov samosprávnych krajov.

■ Posilníme účasť verejnosti na správe vecí verejných na úrovni miestnej samosprávy zavedením inštitútu hromadnej pripomienky v samospráve s právom vystúpiť na zasadnutí orgánu, ktorý sa bude návrhom, ku ktorému pripomienka smeruje, zaoberať.

■ Zriadieme celoštátnu elektronickú databázu všeobecne záväzných nariadení obcí, miest a samosprávnych krajov.

■ Vytvoríme metodiku hodnotenia otvorenosti samospráv.

■ Zjednodušíme pravidlá pre konanie miestneho referenda a verejného zhromaždenia obyvateľov obce.

■ Uľahčíme využitie petičného práva v samospráve.

■ Zakotvíme právo účasti verejnosti na zasadnutí poradných orgánov samosprávy, ktoré sa podieľajú na legislatívnom procese (komisie, rada).

■ Zavedieme elektronickú úradnú tabuľu s archívom – je dôležité mať možnosť sledovať jednotlivé správne konania aj do minulosti.

BEZPEČNÉ SLOVENSKO

Jednou zo základných funkcií štátu je postarať sa o bezpečnosť a ochranu svojich občanov. Dôvera ľudí v štátne inštitúcie je jedným z kľúčových pilierov bezpečného demokratického štátu. Slovenská verejnosť však dlhodobo nedôveruje štátnym bezpečnostným zložkám. Od vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej boli zverejnené mnohé znepokojujúce informácie o spolupráci elitných policajtov s organizovaným zločinom a závažné podozrenia zo zneužívania právomocí bezpečnostných zložiek v prospech mafie a oligarchov. Bezpečnosť na Slovensku ovplyvňujú aj ohrozenia zvonku a naša schopnosť čeliť strategickým hrozbám, na ktoré sa musí Slovensko pripraviť. Na dosiahnutie férovej, spravodlivej a bezpečnej spoločnosti je prvým krokom dôveryhodná polícia, ktorá pomáha a chráni všetkých občanov bez rozdielu a nielen „našich“ ľudí, ako aj akcieschopné a dobre pripravené ozbrojené sily a ostatné bezpečnostné zložky, ktoré nás ochránia pred vonkajšími hrozbami a pokusmi o destabilizáciu.

VNÚTORNÁ BEZPEČNOSŤ

POLÍCIA, KTORÁ BUDE POMÁHAŤ A CHRÁNIŤ

■ Verejnosť na Slovensku má dlhodobo problém dôverovať štátnym bezpečnostným zložkám. Podľa najnovších štatistických údajov Európskej komisie bola miera nedôvery voči policii na Slovensku najvyššia spomedzi všetkých členských krajín Európskej únie, pričom slovenskej policii nedôveruje v prepočte každý druhý občan. Zvýšime dôveru v políciu tak, aby bola aspoň na úrovni priemeru EÚ.

■ Čestný, nestranný a profesijne zdatný prezident Policajného zboru SR je základom dobrého fungovania polície. Zmeníme preto legislatívu upravujúcu výber a odvolávanie prezidenta PZ SR tak, aby bola eliminovaná jeho politická závislosť a otvoril sa priestor pre najkvalitnejších kandidátov na vedúce funkcie v Policajnom zbore SR.

■ Stanovíme jasné kvalifikačné kritériá na obsadenie riadiacich funkcií v PZ SR, ako aj na riadiace policajné funkcie na krajskej a okresnej úrovni, vrátane preverenia majetkových pomerov, prísnejších bezpečnostných previerok a kontroly konfliktu záujmov.

■ Dôvera verejnosti v políciu sa začína zdvorilým, aktívnym, odborne zdatným a morálne kvalitným policajtom už „na ulici“ a končí sa efektívnym, nestranným a profesionálnym vyšetrovateľom pri riešení najzávažnejších kriminálnych káz. Zavedieme transparentný a spravodlivý systém kariérneho postupu policajtov a hodnotenia výkonu policajtov.

■ Zavedieme výberové konania a sprísňime výberové kritériá na všetky pozície styčných dôstojníkov INTERPOLu v Lyone a EUROPOLu v Haagu a opätovne aj na posty pridelených PZ SR v zahraničí.

■ Upravíme systém hodnotenia policajtov tak, aby neboli rozhodujúce len kvantitatívne ukazovatele (napríklad počet udelených pokút alebo počet spáchaných trestných činov, čo vedie v praxi k skreslovaniu štatistík), ale aby sa väčší dôraz kládol na kvalitatívne ukazovatele, ktoré dokladujú komplexné hodnotenie práce policajta.

■ Zlepšime kvalitu výstroja príslušníkov Policajného zboru a zabezpečíme jeho dostatočné kapacity. Policajti musia mať kvalitnú výstroj, pretože len tak môžu efektívne plniť úlohy, ktoré im zo zákona vyplývajú.

NÁRODNÁ KRIMINÁLNA AGENTÚRA (NAKA)

■ Národná kriminálna agentúra musí riešiť najzávažnejšie formy trestných deliktov a nesmie sa zneužívať na šikanovanie nepohodlných občanov. V ostatných rokoch sa ako najväčší nedostatok ukázal spôsob, akým útvar pristupoval k prípadom veľkej korupcie, k politicky motivovaným obvineniam, kriminalite bielych golierov a organizovaných skupín. Prijmeme opatrenia na zabránenie prenikaniu organizovaného zločinu do útvaru predovšetkým sprísnením posudzovania konfliktu záujmov policajtov a ich rodinných príslušníkov, preukazovaním pôvodu majetku a majetkových priznaní vrcholových funkcionárov a ich rodinných príslušníkov.

■ Sprísňime kvalifikačné kritériá na hodnotenie príslušníkov a riadiacich dôstojníkov NAKA tak, aby nerozhodovali externé vplyvy, ale skutočná morálna a odborná kvalita policajta.

■ Posilníme personálne a technické vybavenie NAKA, predovšetkým na úseku efektívneho odhaľovania korupcie a organizovaného zločinu a boja proti extrémizmu.

ENVIRONKRIMINALITA A NOVÉ FORMY KRIMINALITY

■ Posilníme personálne, odborné aj materiálne kapacity špecialistov na environkriminalitu a nové formy kriminality na úrovni krajských a okresných riaditeľstiev.

■ Vypracujeme jednotný manuál postupu nahlasovania, odhaľovania a spolupráce v prípadoch environmentálnej kriminality.

■ Presadíme zmeny legislatívy tak, aby sa zabezpečilo efektívnejšie a prísnejšie postihovanie závažnej environmentálnej kriminality.

■ Posilníme boj proti novým formám kriminality, a to v oblastiach súvisiacich s informatizáciou spoločnosti, obchodovaním s ľuďmi a nadnárodným organizovaným zločinom so špeciálnym zameraním sa na kybernetický priestor.

NEZÁVISLÁ POLICAJNÁ INŠPEKCIA

■ Ak sa má zvýšiť dôvera verejnosti k polícii, musí si polícia efektívnejšie poradiť s páchatelmi trestných činov vo svojom vnútri. Za dobré a bezproblémové fungovanie polície a príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov zodpovedá Úrad inšpekčnej služby. Súčasná podoba úradu negarantuje dostatočnú nezávislosť a efektivitu vyšetrovania trestnej činnosti. V záujme obnovy dôvery verejnosti v schopnosť štátu účinne odhaľovať a stíhať aj veľké prípady trestnej činnosti príslušníkov bezpečnostných zložiek zmeníme právne a inštitucionálne postavenie nezávislého úradu inšpekcie.

■ Sprísňime úpravu preukazovania pôvodu majetku a majetkových priznaní vrcholových funkcionárov a ich rodinných príslušníkov, vrátane zavedenia ich povinného zverejňovania, podobne ako v prípade majetkových priznaní sudcov.

■ Personálne a technicky posilníme analytické a operačné kapacity inšpekcie.

■ Zavedieme transparentný systém prijímania, vzdelávania a výcviku príslušníkov úradu s cieľom obsadiť ho morálne a profesionálne najkvalitnejšími ľuďmi.

■ Predložíme legislatívny návrh na zavedenie tzv. „skúšky spoľahlivosti“ ako nástroja prevencie a zisťovania korupčného správania sa príslušníkov bezpečnostných zložiek

VONKAJŠIA BEZPEČNOSŤ

■ Do 100 dní predložíme návrh na vytvorenie plnohodnotnej Bezpečnostnej rady štátu, podriadenej priamo predsedovi vlády, s právomocou koordinovať kroky jednotlivých aktérov v oblasti bezpečnosti a obrany.

■ V rámci Bezpečnostnej rady vytvoríme samostatnú sekciu venujúcu sa hybridným hrozbám a ohrozeniam z kybernetického priestoru.

OTVORENÁ A DOBRE HOSPODÁRIACA ARMÁDA

■ Predložíme na diskusiu novú bezpečnostnú stratégiu SR, aby verejnosť rozumela našim ohrozeniam aj krokom, ktoré musíme pre jej bezpečnosť urobiť.

■ Do 100 dní zverejníme všetky zmluvy na nákup vojenskej techniky a služieb, ktorých zverejnenie neoslabí bezpečnosť krajiny.

■ Modernizáciu ozbrojených síl budeme robiť podľa jasného a zodpovedného plánu, plne zohľadňujúceho záväzky, ktoré Slovensko dalo spojencom v aliancii.

SPOKOJNÍ A PRIPRAVENÍ VOJACI

■ Nastavíme nulovú toleranciu korupcii a zneužitiu právomocí.

■ Ukončíme dokupovanie „za vlastné“ – vojaci a iní profesionáli, vrátane tých vysielaných do misií za hranicami, dostanú všetko, čo potrebujú na prácu.

■ Investovať budeme nielen do techniky, ale aj do pozitívneho výcviku a vzdelania vojakov a civilov pracujúcich v obrane a bezpečnosti.

SPOĽAHLIVÝ SPOJENEC

■ Dodržíme vzájomný záväzok všetkých spojencov do roku 2024 vynakladať 2 % HDP na obranu.

■ Podporíme európske projekty vojenskej a obrannej spolupráce, ktoré umožnia efektívnejšie plniť naše vlastné záväzky a očakávania a posilnia transatlantické spojenectvo.

■ Zameriame pozornosť spravodajských zložiek na účelové dezinformácie namierené proti nášmu členstvu v EÚ a NATO šírené spoza našich hraníc.

REŠPEKTOVANÉ A SILNÉ SLOVENSKO V EURÓPE A VO SVETE

Ešte nikdy v ére samostatného Slovenska nebola poctivá zahraničná politika taká dôležitá ako dnes. Členstvom v EÚ a NATO sa nám otvorili nové príležitosti, a v ostatných rokoch pribudli aj nové výzvy. V jednej zo susedných krajín sa bojuje a ďalšie dve sa odkláňajú od demokracie. Rusko sa snaží podkopať jednotu EÚ a Severoatlantickej aliancie a oslabiť ich.

Nie sú to pre nás dobré správy. Vďaka EÚ väčšie štáty rešpektujú zvrchovanosť a názory tých menších. Vďaka NATO sa strediu Európy už pol storočia vyhýba konflikt. Musíme zabojsovať o zdravie a o prežitie EÚ a NATO, o zachovanie ducha spolupráce a kompromisu. Vyžiada si to ale iné mentálne nastavenie v diplomacii. Nestačí byť len obľúbenými, ale aj rešpektovanými a vplyvnými.

Budeme dôslednejšie využívať všetky výhody, ktoré nám členstvo v Únii prináša. Budeme dôveryhodným partnerom, ktorý nebude podkopávať záujmy EÚ a NATO len pre získanie lacných bodov na vnúropolitckej scéne, ktorý ale dokáže povedať aj „nie“. Bez kompromisov nefunguje žiadna medzinárodná inštitúcia, ale vždy treba mať jasno v tom, čo sú kľúčové záujmy Slovenska. Musíme ľuďom dokázať, že je možné byť zároveň vlastencom aj hrdým Európanom a spojencom.

MY SME EURÓPSKA ÚNIA

■ Navrhujeme upraviť rámec pre efektívnejšie využívanie fondov EÚ v nasledujúcom programovom období rokov 2021 – 2027, aby sa zastavilo mrhanie s príležitostami čerpať eurofondy.

■ Splníme požiadavky EÚ na ochranu životného prostredia na Slovensku a podporíme sprísnenie európskych environmentálnych cieľov. Slovenské lesy a fauna sú nielen národným, ale aj európskym bohatstvom.

■ Otvoríme v Bruseli diskusiu o pomoci krajinám s veľkým podielom automobilového priemyslu.

■ Posilníme spoluprácu s európskymi úradmi, akým je EUROPOL, európskym policajným úradom zodpovedným za prevenciu a boj proti formám organizovaného zločinu.

■ Pokiaľ v krajinách V4 budú prítomné nedemokratické tendencie, budeme otvorene hovoriť o hodnotových rozdieloch s inými krajinami V4. Právny štát je základnou

podmienkou na fungovanie EÚ. Nie je prijateľné, že zaň aktívnejšie bojujú európske inštitúcie ako samotné členské štáty.

■ Nepodporíme žiadnu legislatívu, ktorá pôjde proti slobode investícií a pracovných príležitosti v rámci EÚ.

■ Podporíme takú digitálnu politiku EÚ, ktorá chráni súkromie občanov a posilní konkurencieschopnosť európskych hráčov zjednotením digitálneho trhu v EÚ.

■ Neustúpíme zo sankcií uvalených na Ruskú federáciu za agresiu voči Ukrajine, pokiaľ Moskva dokázateľne nezmení svoju politiku voči Kyjevu.

■ Budeme presadzovať zachovanie slobody pohybu v EÚ a posilnenie kontroly na vonkajších hraniciach únie.

OBNOVA DÔVERY A REFORMA EÚ

- Budeme podporovať rešpektovanie národných záujmov novších členských štátov, obzvlášť v strategických oblastiach, akými sú energetika a poľnohospodárstvo.
- Budeme získavať spojencov pre projekt znižovania byrokracie, najmä prehodnotením činnosti niektorých európskych agentúr. Treba zlučiť tie s podobným zameraním a zrušiť nepotrebné agentúry.
- Budeme sa zasadzovať za ustanovenie trvalého sídla Európskeho parlamentu v Bruseli alebo Štrasburgu s cieľom ušetriť vyše 100 miliónov eur ročne kvôli striedavým zasadnutiam.

BOJ PROTI KORUPCII A DAŇOVÝM PODVODOM

- Navrhujeme verejne dostupný register konečných užívateľov výhod vo všetkých krajinách EÚ, ktorý by zlepšil kontrolu schránkových firiem a pomohol v boji proti korupcii a praniu špinavých peňazí.
- Navrhujeme prijatie európskeho infozákona, ktorý by všetkým inštitúciám a orgánom únie ukladal povinnosť dať občanom odpovede na otázky v súvislosti s využívaním prostriedkov európskych daňových poplatníkov.
- Navrhujeme zdanenie nadnárodných spoločností, ktoré by zabezpečilo, že zisky, vytvorené v EÚ, budú v EÚ aj zdanené.

KONTROLA MIGRAČNÝCH TOKOV DO EURÓPY

- Navrhujeme technologické aj personálne posilnenie vonkajšej Schengenskej hranice.
- Budeme sa zasadzovať za adresnú pomoc Turecku, Egyptu a Líbyi, aby sa migranti nemuseli vydávať na nebezpečnú cestu cez more.
- Navrhujeme zrýchlenie procesu repatriácie nelegálnych migrantov.

SLOVENSKO – SPOĽAHLIVÝ A SEBAVEDOMÝ PARTNER VO SVETE

- Budeme trvať na jasnom zakotvení euroatlantickej orientácie Slovenska do koalície zmluvy a podmienime ním našu účasť vo vláde.
- Do 100 dní pripravíme v spolupráci s diplomaciou nové zameranie zahraničnej politiky, ktoré jasne stanoví kľúčové priority na nasledujúci rok.

SILNÉ REGIÓNY

Slovensko je krajinou prehlbujúcich sa regionálnych rozdielov. Sledujeme vyludňovanie regiónov a stratu konkurencieschopnosti mnohých miest a mestských regiónov najmä vo východnej časti krajiny. Pozitívny vývoj národného hospodárstva sa takmer vôbec nepremietol do vyrovnávania regionálnych rozdielov, nepriniesol rast kvality života občanov v ekonomicky zaostávajúcich regiónoch.

ZMENA VOLEBNÉHO SYSTÉMU

- Na zvýšenie váhy a zastúpenia regionálnych hlasov navrhujeme do diskusie model alternatívneho hlasovania vo viacerých volebných obvodoch, ktorý vytvorí podmienky na zastúpenie regiónov v NR SR.

PRAKTICKÉ OPATRENIA PRE REGIONÁLNY ROZVOJ

- Čerpanie finančnej podpory na rozvoj regiónov naviažeme na merateľné kritériá.

- Spracujeme detailnú inventúru nevyhnutných investícií podľa predstáv obcí, miest, krajov a rezortov a zoradíme ich podľa priorít, možností financovania a dopadu na rozpočet štátu.

- Zjednodušíme pravidlá pre investičnú a realizačnú prípravu (hlavne stavebný zákon).

- Navrhujeme zmenu spôsobu financovania samospráv, ktorá zvýši ich nezávislosť od aktuálnych politických a ekonomických výkyvov, ale aj odstráni spory o sadzbách daní.

CESTOVNÝ RUCH

- Zjednodušíme legislatívne povinnosti pre subjekty podnikajúce na vidieku v ubytovaní, stravovaní, poľnohospodárstve, potravinárstve a remeselnej výrobe s cieľom dostať na stôl pre hosťa čo najlokálnejšiu a najzdravšiu potravinu.

- Vytvoríme lepšie podmienky pre sezónne zamestnávanie.

- Podporíme rodinné podnikanie (firmy, živnosti, farmy, remeselníci), ktoré je jedným zo základných stavebných kameňov ekonomiky všetkých rozvinutých krajín. Tieto firmy sú základom obslužnosti regiónov, nositelia tradícií, dobrí hospodári a zodpovední zamestnávateľia.

PODPORA MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNÍT

- Pripravíme ťažko zamestnateľných ľudí z marginalizovaných rómskych komunít (MRK) na zamestnanie v podnikoch s chýbajúcou pracovnou silou.

- Podporíme vznik sociálnych podnikov a zabezpečíme pre ne kvalitné servisné a poradenské služby.

- Skvalitníme opatrenia aktívnej politiky trhu práce motiváciou na výkon reálnych prác a budovanie praktických pracovných zručností.

- Podporíme systém sociálneho bývania pre MRK.

- Vytvoríme možnosti pre celodennú edukáciu detí a študentov od materskej po strednú školu vrátane systému motivácie pre nadpriemerných žiakov a študentov, a objektivizácie diagnostiky detí z MRK.

- Zabezpečíme fungovanie a kontinuitu jednotlivých národných projektov terénnej sociálnej práce, komunitnej práce, rozvoj sociálneho podnikania/sociálnej ekonomiky a ďalších projektov v tejto oblasti, aby fungovali komplexne a efektívne.

ZMYSLUPLNÉ A TRANSPARENTNÉ ČERPANIE EUROFONDŮ

Na programové obdobie rokov 2014 až 2020 bolo Slovensku zo zdrojov Európskej únie pridelených 15,3 miliardy eur. Tieto peniaze majú slúžiť na modernizáciu krajiny, ktorá zlepši ľuďom život a posilní postavenie Slovenska vo svete. Eurofondy sú však pre ľudí na Slovensku synonymom rozkrádania, korupcie, podvodov pri verejnom obstarávaní či pri výbere a hodnotení projektov. Pre rozvoj krajiny je však kľúčové, aby sme tieto peniaze využili rozumne, efektívne a hlavne na zmysluplné projekty a iniciatívy, ktoré pomôžu ľuďom a nie rôznym špekulantom.

■ Zabezpečíme transparentný a spravodlivý systém posudzovania a hodnotenia žiadostí o nenávratné finančné príspevky a následnej kontroly s minimálnym priestorom na korupciu s uplatnením zásady „všetko, čo je možné zverejniť, bude zverejnené“.

■ Budeme presadzovať, aby eurofondy išli predovšetkým na rozvoj a dobudovanie územnej, mestskej a miestnej verejnej infraštruktúry a nie na rôzne predražené penzióny či do schránkových spoločností bez reálnych schopností priniesť úžitok celej spoločnosti. Je národným záujmom Slovenska, aby sa peniaze z eurofondov zmysluplne používali tam, kde ich ľudia najviac potrebujú.

■ Zavedieme prísne kritériá na odborných hodnotiteľov (vzdelanie, odborná prax a pod.) vrátane zahraničných hodnotiteľov najmä v oblasti projektov pre vedu a výskum.

■ Aktívnou asistenciou znížime administratívnu záťaž pre žiadateľov a konečných prijímateľov prostriedkov z fondov EÚ.

■ Otvoríme diskusiu o tom, že v budúcom programovom období by riadenie eurofondov spadalo pod jeden úrad, ktorý by koordinoval všetky výzvy. V súčasnosti je bežnou praxou, že každé ministerstvo má nastavenú byrokratickú záťaž a podmienky ináč, niektoré výzvy sa prekrývajú, národné projekty sú často neefektívne, ministerstvá, ktoré plnia úlohu riadiacich orgánov, sa nedostatočne koordinujú. Z dôvodu slabej spolupráce medzi ministerstvami absentujú medzirezortné výzvy, ktoré sú potrebné v niektorých oblastiach.

■ V prípade zníženia miery spolufinancovania zo zdrojov EÚ v porovnaní so súčasným programovým obdobím zabezpečíme dofinancovanie z národnej úrovne tak, aby bola zachovaná súčasná miera spolufinancovania na úrovni 5 % pre projekty realizované subjektmi územnej a miestnej samosprávy.

■ Pri projektoch na vedu a výskum primárna podpora tých, čo niečo dokázali – teda podpora projektov a firiem, ktoré majú inovačný potenciál a investujú do vedy a výskumu vlastné zdroje. Navrhujeme, aby im štát z eurofondov poskytol maximálne dvojnásobok toho, koľko oni sami investujú do vedy a výskumu z vlastných zdrojov.

■ Zabezpečíme kontrolu efektivity vynaložených peňazí tak, aby bol každý národný projekt nad milión eur hodnotený Útvaram hodnoty za peniaze, aby skúmal, aký majú tieto projekty význam a čo prinesú Slovensku.

■ Odstránime neefektívny postup dokladovania drobných výdavkov (poštovné, kancelárske potreby), ktorý zafažuje obe strany.

■ Presadíme rozdeľovanie eurofondov na princípe nárokovateľnosti. Takto možno rozdeľovať podporu na malé výskumné projekty alebo rozvoj turistického ruchu, prípadne ochranu životného prostredia. Účinne sa tak eliminuje aj početnosť tzv. vybavovačov eurofondov.

■ Zavedieme katalóg typových projektov, najmä pri menších projektoch, napríklad pre regionálne školstvo. Z katalógu by si žiadatelia vybrali podľa svojich potrieb a do typových projektov/študentov a pedagógov. Výrazne sa obmedzí byrokracia pre školy, ktoré sa budú môcť zamerať na kvalitnú realizáciu samotného projektu.

■ Presadíme podporu systému štátnej metodickej a organizačnej odbornej podpory predovšetkým pre malých žiadateľov o eurofondy tak, aby bola dosiahnutá čo najvyššia účasť takýchto subjektov na čerpaní a eliminoval by sa vplyv pochybných poradenských firiem.

■ Zasadíme sa za dorovnanie priamych platieb poľnohospodárom a o odstránenie rozdielov medzi „starými“ a „novými“ členskými štátmi.

■ Budeme presadzovať naše národné záujmy pri prípravách rozpočtu Európskej únie na roky 2021 – 2027 a zvýšenie objemu finančných prostriedkov v Kohéznom fonde, ktorý je kľúčový pre investície štátu do infraštruktúry.

■ V novom programovom období budeme presadzovať väčšiu mieru flexibility v prospech podpory špecifických potrieb Slovenska a v prospech rozvoja jednotlivých regiónov.

■ Zásadne zjednodušíme operačné programy tak, aby boli stručné a dokázali pružne reagovať na zmeny v regionálnom kontexte. Časové obdobie nevyhnutné na prípravu a schvaľovanie strategických a programových dokumentov treba skrátiť.

ZELENŠIA KRAJINA

Slovensko je jedinečné svojimi prírodnými krásami, pestrosťou fauny a flóry. V mnohom sme európskym unikátom. Napriek tomu u nás predčasne zomrie pre znečistené ovzdušie viac ako 5 200 ľudí za rok. Patríme ku krajinám s najhoršou kvalitou ovzdušia v Európskej únii.

Prebieha šieste celosvetové vymieranie druhov, až milión druhov je ohrozených vyhynutím. Globálne otepľovanie prebieha rýchlejšie, ako sme pôvodne predpokladali. Naplnenie najhoršieho scenára môže znamenať zvýšenie priemernej ročnej teploty na Slovensku až o 5 – 6 °C. Takáto prudká zmena by mala dopad na život, zdravie, produkciu potravín, ale aj zdroje pitnej vody.

My si ale sami ničíme prostredie, v ktorom žijeme. Masívne rúbeme lesy, aj v národných parkoch. Štát zlyháva pri ochrane prírody, najmä vzácnych druhov a ekosystémov lesov, lúk a mokradí. Recyklujeme málo, väčšina odpadu stále končí na skládkach, pričom sa nevieme vysporiadať so starými záťažami nebezpečným odpadom. Nezadržiavame vodu v krajine, odteká zregulovanými korytami riek. Podpora úspor, zelenej energie a inovácií je nízka, závislosť od dovozu fosílnych palív neklesá a domáce zdroje využívame neefektívne. V boji so zmenou klímy musíme preto zabráť v každej oblasti, preto navrhujeme opatrenia, ktoré zmierňujú dopady klimatických zmien v každej časti nášho programu.

ZDRAVÉ LESY

■ Zastavíme nadmernú ťažbu dreva a presadíme prírode blízke hospodárenie v lesoch bez veľkých odlesnených plôch.

■ Zastavíme povoľovanie výnimiek na ťažbu dreva v chránených územiach s najvyšším stupňom ochrany, aby prírodné rezervácie boli skutočnými bezzásahovými územiami.

■ Dokončíme zonáciu národných parkov, aby bola zabezpečená ich ochrana a podmienky na udržateľný turizmus a využitie územia. Definitívne ukončíme polemiku o funkciách lesov v chránených územiach a národných parkoch.

■ Vyhlásime lesy za prírodné bohatstvo a zásadne obmedzíme vývoz nespracovaného dreva zo Slovenska.

KRAJINA BEZ ODPADOV

■ Slovensko bez skládok – znížime skládkovanie odpadov na minimum podporou triedenia a efektívneho spracovania odpadov s prechodom na obehové hospodárstvo.

■ Zahájime program **Vyčistíme Slovensko od ilegálnych skládok** v spolupráci s regiónmi a občanmi. Poskytneme obciam odbornú a finančnú podporu.

■ Zvýšime podiel triedenia a recyklácie odpadu na priemer EÚ lepšou dostupnosťou zberu, vzdelávaním ľudí a finančným zvýhodňovaním triedenia odpadu. Podporíme efektívne dotriedňovanie zmesového komunálneho odpadu a jeho následné spracovanie.

VODA JE ZDROJ ŽIVOTA

■ Zlepšíme ochranu vôd zavádzaním udržateľného poľnohospodárstva s obmedzením použitia priemyselných hnojív.

■ Zvýšime napojenie domácností na verejnú kanalizáciu a čistiarne odpadových vôd o 10 %.

■ Podporíme zadržiavanie vody v krajine a boj so suchom využívaním prírode blízkeho hospodárenia v lesoch, na poliach, na vidieku aj v mestách.

ČISTÝ VZDUCH

■ Zlepšíme informovanosť ľudí o aktuálnej kvalite ovzdušia.

■ Energetiku „ušíjeme“ na mieru regiónom. Vybudujeme profesionálne tímy, ktoré pomôžu v regiónoch pri plánovaní a realizácii úspor energií v domácnostiach a verejných budovách a pri výrobe vlastnej zelenej energie.

■ Posilníme programy obnovy verejných budov, najmä škôl, materských škôl a nemocníc s cieľom prispôsobiť ich klimatickej zmene a znížiť ich prevádzkové náklady a environmentálne dopady.

■ Za každého človeka jeden strom. Podporíme celoštátny cieľový program na systematickú výsadbu stromov vo voľnej krajine.

ÚČINNÝ BOJ PROTI ENVIRONKRIMINALITE

■ Odpolitizujeme a posilníme štátnu ochranu prírody a Slovenskú inšpekciu životného prostredia.

■ Otvoríme diskusiu o zmene trestného zákona tak, aby sa zabezpečilo efektívnejšie a prísnejšie postihovanie závažnej environmentálnej kriminality.

VEREJNÉ FINANČIE

Verejné financie sú peniazmi vás, daňových poplatníkov. Politici majú povinnosť spravovať vaše prostriedky zodpovedne a tak, aby boli využité v prospech krajiny.

Vláda dnes míňa peniaze tam, kde by nemala. Zanedbáva dôležité verejné služby, nemyslí na budúcnosť krajiny a naďalej tvorí dlhy. Daňový systém je nespravodlivý, komplikovaný a plný výnimiek. Výchova detí, školstvo a veda sú v dezolátnom stave.

Problémom verejného sektora na Slovensku dnes nie je jeho veľkosť ani miera prerozdelenia v porovnaní s priemerom krajín Európskej únie či vo vzťahu k charakteru a parametrom slovenskej ekonomiky. Problémom je nespravodlivý daňový systém, nezdravá štruktúra verejných výdavkov, neschopnosť doterajších vlád zostaviť vyrovnaný rozpočet a dlhodobá neudržateľnosť verejných financií.

Urobíme preto poriadok vo verejných financiách. Našimi prioritami budú demografický vývoj a starnutie obyvateľstva, technologické zmeny vyvolávajúce tlak na kvalitu podnikateľského prostredia, vzdelávania, vedy a výskumu, ako aj zhoršujúci sa stav životného prostredia a zmena klímy.

Sme presvedčení, že daňová záťaž má byť rozložená spravodlivo. Má byť len taká vysoká, ako je naozaj potrebné na zabezpečenie verejných statkov a služieb, akými sú napríklad verejný poriadok, zdravotníctvo, dopravná a energetická infraštruktúra, diplomacia a obrana, školstvo a najmä adekvátna úroveň sociálneho zabezpečenia.

Sociálny systém má byť efektívny, spravodlivý a v primeranej miere adresný. Za kľúčové preto považujeme podporu rodín, vzdelania, vedy a výskumu.

ZDRAVÉ A UDRŽATEĽNÉ VEREJNÉ FINANČIE

■ Zastavíme zadlžovanie našich detí a predložíme prvý skutočne vyrovnaný rozpočet verejnej správy (deficitný rozpočet pripúšťame len v prípade zásadného zhoršenia konjunktúry, predovšetkým v prípade recesie).

■ Posilníme udržateľnosť priebežného piliera dôchodkového zabezpečenia a zlepšíme fungovanie trojpilierového dôchodkového systému s cieľom zvýšiť výnosnosť súkromných fondov, ktorá je v súčasnosti znižovaná príliš konzervatívnym rozložením investícií sporiteľov.

■ Opravíme druhý pilier dôchodkového zabezpečenia zavedením vopred nastavenej, výnosnejšej investičnej politiky v dôchodkových fondoch.

■ Budeme trvať na dôslednom dodržiavaní princípov „hodnoty za peniaze“ pri rozhodovaní o verejných politikách.

■ Zavedieme skutočne záväzné výdavkové limity, ktoré nedovolia vláde prekračovať výšku výdavkov stanovenú v rozpočte.

SPRAVODLIVEJŠÍ DAŇOVÝ SYSTÉM

- Znížime daňovo-odvodové zaťaženie práce.
- Zvýšime daňový bonus na dieťa, čím odbremeníme pracujúce rodiny s deťmi. Daňový bonus nastavíme progresívne, bonus na jedno dieťa bude narastať s počtom detí. Výšku daňového bonusu nastavíme tak, aby nediskriminovala deti podľa ich veku (dnes je daňový bonus polovičný pre deti nad 6 rokov).
- Zavedieme jednotnú sadzbu dane z príjmov právnických osôb na úrovni, ktorá podporí konkurencieschopnosť ekonomiky.
- Zjednodušíme daňový systém škrtním nesystémových výnimiek a špeciálnych režimov, predovšetkým v oblasti nepriamych daní.
- Budeme pokračovať v boji proti daňovým únikom, vrátane postupného znižovania daňovej medzery DPH, a tvrdo postihovať daňových podvodníkov.
- Do daňovej politiky štátu zavedieme väčší poriadok a predvídateľnosť. Daňové zákony budú spravidla novelizované s účinnosťou od 1. januára nasledujúceho roka, výnimky z tohto pravidla budú prípustné len v skutočne naliehavých a odôvodnených prípadoch. To isté platí pre využívanie skráteného legislatívneho konania a pre poslanceké návrhy zákonov.
- Prejdeme na výber daní a poistného jednou inštitúciou, ktorou bude Finančná správa SR.

ROZPOČET PRE LEPŠIU BUDÚCNOSŤ

- Podstatne navýšime verejné výdavky na predškolské zariadenia, vzdelávanie, vedu a výskum s podmienkou obsahovej reformy vzdelávania, racionalizácie školstva a efektívnejšieho udeľovania vedeckých grantov.
- Zvýšime a zmodernizujeme podporu rodín s deťmi vrátane zákonnej garancie miesta v jasliach a škôlkach, flexibilného čerpania rodičovského príspevku a zvýšenia daňového bonusu na dieťa.
- Európske štrukturálne fondy budeme smerovať do oblastí, ktoré sú kľúčové pre dlhodobý a udržateľný rozvoj Slovenska – riešenie problémov spojených s demografiou, vzdelávanie, ekonomická znalosť, ochrana životného prostredia, poľnohospodárstvo a dobudovanie infraštruktúry.

■ Vykonáme audit kompetencií samospráv a zavedieme poriadok do rozdelení kompetencií medzi štátom a samosprávami a ich financovania s cieľom zabezpečiť väčšiu stabilitu a predvídateľnosť daňových príjmov samospráv.

OD PRIEMYSELNEJ VEĽKOVÝROBY K INOVATÍVNYM PODNIKOM

Slovensko patrilo ostatných dvadsať rokov medzi najrýchlejšie rastúce ekonomiky Európy. Bol to najmä výsledok priamych zahraničných investícií, nízkej ceny práce, proexportného zamerania ekonomiky a rozvoja rozsiahlej siete lokálnych subdodávateľov pre veľké zahraničné korporácie v kľúčových priemyselných odvetviach.

Potenciál takéhoto hospodárskeho modelu sa však vyčerpá. Globálne trendy ostatných rokov (tlak na produktivitu, inovácie, automatizáciu, Industry 4.0, robotizáciu, prienik IT technológií do všetkých oblastí života spoločnosti, a pod.) si vyžadujú razantné systémové zmeny, ktoré umožnia slovenskej ekonomike reagovať na rastúce nároky globálneho trhu a na konkurenciu, či už v domácom prostredí alebo v zahraničí.

PODPORA INVESTÍCIÍ

■ Vytvoríme Fond inovatívneho priemyslu, ktorého úlohou bude podporiť aplikovaný výskum, vývoj a investovanie do inovatívnych a kreatívnych firiem.

■ Skončíme s investičnými a daňovými stimulmi pre „sklady“, montážne haly a ďalšie výroby s nízkou pridanou hodnotou.

■ Pripravíme a implementujeme systém podpory firiem, ktoré na Slovensko prinesú svoj výskum a vývoj, a takto prispievajú k zvýšeniu pridanej hodnoty produkcie vytváratej na Slovensku (kompatibilný s pravidlami EÚ).

■ Navrhujeme systém zapojenia privátneho sektora do intenzívnejšieho financovania vývoja, výskumu a inovácií (na báze dobrovoľnosti a vizionárstva, za priamej účasti štátu podľa princípu: koľko podnikateľ, toľko štát).

■ Navrhujeme a implementujeme transparentný systém podpory vzniku a rozvoja inovatívnych firiem (cez EÚ fondy, štátne dotácie, PPP, „štátne opatrné podnikanie“ a pod.).

■ Podporíme a zvýhodníme firmy, ktoré sa rozhodnú investovať zisk do rozvoja firmy, výskumu, vývoja a vzdelávania.

ĽUDSKÉ ZDROJE PRE MODERNÉ HOSPODÁRSTVO A PODNIKANIE

■ Vytvoríme pre vysoké školy a vedecké pracoviská podmienky, aby sa stali centrom inovácií, mohli koncentrovať talenty, startupy, kreatívne centrá a inovačné inkubátory aj v regiónoch a rozvíjať ich spoluprácu s podnikateľským sektorom s cieľom významne podporiť zvýšenie produktivity hospodárstva.

■ Vytvoríme platformu pre sieťovanie a spoluprácu firiem, startupov, vedcov, inovátorov, škôl, investorov, koučov a mentorov zahraničných sietí, na zdieľanie zdrojov, spoločné inovačné a podnikateľské projekty či zakladanie firiem.

ENERGETICKÁ POLITIKA

■ Cieľom je okrem bezpečnosti dodávok energie aj zvyšovanie konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky cez čo najnižšie ceny energií porovnateľné s okolitými krajinami a spravodlivé trhové prostredie.

■ Budeme preto presadzovať znižovanie výdavkov na podporné mechanizmy v energetike na úroveň porovnateľnú s konkurenčnými ekonomikami, čo bude mať pozitívny vplyv na podnikateľskú sféru a všetkých obyvateľov Slovenska.

■ Budeme dbať na národnej úrovni v rámci plnenia záväzkov vyplývajúcich z Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy a stratégiách EÚ pre energetiku.

■ Prestaneme využívať energetiku ako rýchly a lacný zdroj peňazí na financovanie tzv. „sociálnych“ vládnych zámerov a na netransparentnú podporu vybraných záujmových podnikateľských skupín.

■ Prehodnotíme nastavenie systému sieťových poplatkov v elektroenergetike, ktoré patria k najvyšším v Európskej únii.

■ Znížime náklady na podporné mechanizmy, zastavíme priame či nepriame dotovanie nových zdrojov energie v prípadoch ich nepreukázateľných prínosov pre energetickú udržateľnosť a bezpečnosť.

■ Odstránime netransparentné krížové dotácie, investičné zámery budeme financovať transparentne z rozpočtu energetických podnikov alebo štátu, zvýšime tak vypočítateľnosť regulačného prostredia.

■ Zmeníme právny rámec a fungovanie ÚRSO na moderného regulátora, zvýšime jeho nezávislosť od politických a lobistických záujmov, zavedieme mechanizmy proti zneužívaniu právomocí a na zníženie administratívnej záťaže pre účastníkov trhu.

■ Prijmeme účinné opatrenia (aj v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami) na zníženie „energetickej chudoby“, najmä v chudobnejších regiónoch a s vylúčenými spoločnosťami občanov.

INTELEKTUÁLNY, EFEKTÍVNY A ZROZUMITEĽNÝ ŠTÁT

■ Predložíme národnú stratégiu **Smart Country** ako priestor na realizáciu domácich inovatívnych technologických firiem na využitie ich potenciálu a na rozvoj.

■ Okamžite začneme proces centralizácie riadenia, štandardizácie, integrácie štátnych IT systémov a digitalizácie štátnej správy vytvorením centrálnej autority (napríklad štátnej akciovej spoločnosti alebo Agentúry pre elektronické služby štátu, insourcing) so zodpovednosťou za túto oblasť (príkladom je Estónsko).

■ Integrujeme registre a vytvoríme aplikačné programové rozhranie pre efektívny prístup k informáciám zverejňovaným verejnou a štátnou správou.

■ Pripravíme zrozumiteľné kritériá pre návrh a realizáciu štátnych informačných systémov tak, aby boli jasne dokumentované predpokladané verzum skutočné náklady a prínosy z ich realizácie.

■ Vytvoríme jeden unikátny portál na podávanie hlásení a výkazov spolu s návodom na ich vyplnenie a vysvetlením zákonných predpisov pre firmy. Súčasťou bude aj prehľadná databáza povinností občana a podnikateľa voči všetkým orgánom štátnej/verejnej správy.

■ Našartujeme proces, ktorý zaistí, že občania nebudú perspektívne musieť navštevovať úrady. Základom je už dnes dostupná elektronická ID karta, občiansky preukaz, ktorá bude slúžiť ako bezpečná vstupná brána k elektronickým službám e-Governmentu.

EFEKTÍVNE A DOBRE MANAŽOVANÉ ŠTÁTNE PODNIKY

■ Zvýšime transparentnosť – zavedieme zverejňovanie všetkých kľúčových dokumentov, ktorých predmetom nie je obchodné tajomstvo, napríklad mená, životopisy a odmeňovanie manažérov a členov štatutárnych orgánov, podnikateľské plány, sponzorovanie a dary.

■ Zabezpečíme kvalifikovaný výber zástupcov štátu do štátnych podnikov – musí byť verejný a pod dohľadom príslušného výboru Národnej rady SR.

■ Zavedieme nielen eticko-morálnu, ale aj hmotnú zodpovednosť: zástupcovia štátu (v dozorných radách, štatutárnych orgánoch a prenesene aj v manažmente štátnych firiem) musia pri nakladaní s majetkom spoločnosti postupovať s odbornou starostlivosťou, hospodárne, efektívne a v súlade s účelom použitia tohto majetku.

NAJLEPŠIE PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE V STREDNEJ EURÓPE

Po rokoch ekonomického rastu stojí Slovenská republika opäť na križovatke hospodárskych dejín. Dynamický rast bude podľa všetkého vystriedaný rokmi ekonomického útlmu.

Ani doteraz vlády však nepripravili podnikateľské prostredie, ktoré môže potiahnuť ekonomiku aj v ťažkých časoch, na úspešné zvládnutie ekonomického útlmu či krízy. Skôr naopak. Zhoršili podnikateľské prostredie zvýšenou byrokraciou, nesystémovými odvodmi, poplatkami či daňami a v čase ekonomickej konjunktúry nezabezpečili zníženie daňovo-odvodového zaťaženia, ani zlepšenie vymožitelnosti práva a zefektívnenie slovenského súdnictva.

Len v rebríčku Svetovej banky Doing business sme sa za ostatné štyri roky prepadli o dvanásť miest. V rebríčku konkurencieschopnosti Svetového ekonomického fóra sme na 41. mieste, susedné krajiny ako Rakúsko, Česko a Poľsko sú ale výrazne pred nami.

Práve malé a stredné podnikanie je silný pilier každého stabilného hospodárstva. Najmä v takej otvorenej a v čase krízy zraniteľnej ekonomike, ako je tá naša, dokáže vytvárať pracovné miesta aj v menej rozvinutých regiónoch.

Je najvyšší čas na vytvorenie jednoduchšieho podnikateľského prostredia. Na zásadné, nielen ekonomické reformy, ktoré odbúrajú bariéry v podnikaní, obmedzia byrokráciu, odstránia do maximálnej možnej miery korupciu, zabránia deformáciám trhu nekonceptnými a nespravodlivými zásahmi a nasmerujú podnikateľské prostredie a celú spoločnosť k rozvoju.

Do piatich rokov chceme zlepšiť postavenie Slovenska v rebríčkoch kvality podnikateľského prostredia (Doing business) o desať miest a konkurencieschopnosti Svetového ekonomického fóra o štyri miesta. Chce to malú podnikateľskú revolúciu.

STOP BYROKRACII

■ Odstránime 100 nepotrebných byrokratických požiadaviek.

■ Raz a dosť, ale naozaj! Štát nebude môcť vyžadovať doklady, ktorými už disponuje a na požiadanie bude musieť vydať či sprístupniť tieto dokumenty v elektronickej forme a potvrdené elektronickým podpisom.

■ Podnikateľom za hodinu. Legislatívnymi a organizačnými zmenami maximálne zjednodušíme proces zakladania firmy a živnosti.

■ Zavedieme povinnosť komunikácie daňových úradov so zamestnávateľmi elektronicke. V súčasnosti platí len jednosmerná elektronicke komunikácia smerom od zamestnávateľa k daňovému úradu

■ Zoptimalizujeme systém komunikácie so zdravotnými poisťovňami, Sociálnou poisťovňou a Finančnou správou SR na elektronicke a znížime rozsah komunikácie podnikateľov s týmito inštitúciami.

■ Znížime administratívne zaťaženie zamestnávateľa pri exekučných konaniach zamestnancov tým, že presunieme povinnosti zo zamestnávateľa na exekútora.

■ Zrušíme archivačné lehoty účtovných dokladov z 10 na maximálne 5 rokov.

■ Zrušíme povinnosť podnikateľa posilať úradom oznámenie o otváracích hodinách.

■ Podporíme integráciu systémov výberu daní, sociálneho a zdravotného poistenia tak, aby podnikateľ mohol všetko uhradiť jediným prevodom.

■ Znížime počet viazaných živností, presunieme viaceré z remeselných a viazaných živností do voľných živností.

■ Zavedieme tzv. „všeobecnú voľnú živnosť“, ktorou podnikateľ získa oprávnenie prevádzkovať všetky činnosti, ktoré nie sú obsiahnuté v remeselných a viazaných živnostiach.

■ Zavedieme tzv. „pracovné vouchre“ pre podnikateľov zamestnávajúcich sezónnych zamestnancov. Odbúra sa tak byrokracia spojená s komunikáciou so Sociálnou a zdravotnými poisťovňami a daňovým úradom.

■ Zásadné zákony ovplyvňujúce podnikateľské prostredie sa okrem výnimočných prípadov budú prijímať s účinnosťou k 1. januáru nasledujúceho roka, obmedzíme tzv. „poslanecké prílepký“.

■ Zavedieme záväzné zoznamy povinností podnikateľov v jednotlivých sektoroch. Na jednom mieste podnikatelia nájdu zoznam všetkých svojich povinností, ktoré nebudú musieť hľadať práčne v zákonoch.

■ Zavedieme záväzné stanoviská inštitúcií. Kontrolóri už nebudú môcť subjektívne hodnotiť podnikateľov.

■ Zrušíme povinnosť tlačiť a archivovať dokumenty, ktoré už štátne orgány od podnikateľov dostali (napríklad výkazy zo Sociálnej poisťovne alebo Finančnej správy).

■ Skrátime archivačné lehoty účtovných dokladov z 10 na maximálne 5 rokov.

VŠETKO NA JEDNOM MIESTE

■ Prejdeme na výber daní a poistného jednou inštitúciou, ktorou bude Finančná správa SR.

■ Sústredíme elektronickú komunikáciu medzi štátom a podnikateľmi do jedného miesta.

■ Podnikateľ bude mať možnosť „vidieť“ všetky svoje povinnosti vo vzťahu so štátom, bude dostávať včas upozornenie, všetko bude k dispozícii na stiahnutie, elektronické formuláre už budú obsahovať všetky zdieľané dáta, po vyplnení podnikateľ odošle formulár elektronicky na jediné miesto.

■ Podnikateľ uvidí aj všetky nástroje podpory pripravované rezortmi a štátnymi agentúrami. Bude si môcť na portáli jednoducho nájsť cieľenú podporu a spojiť sa priamo cez jediné rozhranie s príslušným poskytovateľom služby.

JEDNODUCHŠIE ZAMESTNÁVANIE

■ Predložíme jednoduchý, moderný a zrozumiteľný Zákonník práce, ktorý:

□ odstráni bariéry v zamestnávaní a podporí tvorbu nových pracovných miest,

□ bude pružne reagovať na aktuálne trendy v zamestnávaní (práca z domu, telepráca a najmä čoraz rozšírenejší fenomén zdieľanej ekonomiky),

□ sa viac prispôbobi životnému štýlu mladých ľudí a nebude vytvárať prekážky flexibilným formám zamestnávania,

□ bude podporovať zdieľané pracovné miesta,

□ zvýši váhu a potrebu kolektívneho vyjednávania v podnikoch, kde zástupcovia zamestnancov vedia najlepšie posúdiť sektorové a regionálne špecifiká a potreby konkrétneho podniku a jeho zamestnancov.

■ Zásadne znížime administratívnu náročnosť zamestnania prvého zamestnanca.

■ Zrušíme mesačné štatistické výkazy pre Štatistický úrad obsahujúce informácie (týkajúce sa miezd), ktoré už predtým boli poskytnuté Sociálnej poisťovni, zdravotným poisťovňami a Finančnej správe.

■ Zavedieme možnosť dohody medzi zamestnávateľom a zamestnancom o vyplácaní peňazí namiesto stravných lístkov.

MALÉ A STREDNÉ PODNIKANIE – DÔLEŽITÝ PILIER EKONOMIKY

■ Zavedieme možnosť uplatnenia DPH a povinnosť uhradiť DPH len z uhradených faktúr.

■ Zrušíme odvody na všetky dohody mimo pracovného pomeru do 300 eur mesačne podľa českého vzoru.

■ Zrušíme pokuty a penále pre zamestnávateľa za nepravdivé čestné vyhlásenie zamestnanca pracujúceho na dohodu o brigádnickej práci študentov – dnes zamestnávateľia pykajú za nezodpovednosť zamestnancov.

■ Zmeníme systém pokút kontrolných úradov z povinnosti na možnosť udeliť pokutu v prípade odstránenia nedostatku.

PÔDOHOSPODÁRSTVO

Slovensko má všetky prírodné predpoklady na rozvoj konkurencieschopného poľnohospodárstva. Z pohľadu svetového demografického vývoja a zvýšeného dopytu po potravinách je nevyužitie agrárneho potenciálu krajiny mierneho klimatického pásma nielen nelogické a neekonomické, ale aj nehumánne. Máme v rukách prírodné bohatstvo, ktoré pre ľahostajnosť doterajších vlád nebolo rozvíjané podľa jeho skutočných možností. Rezignovali sme na rozvoj potravinovej bezpečnosti. Výrobu potravín sme ponechali zahraničiu, čo je aj jedným z hlavných dôvodov dvojakej kvality potravín v rámci EÚ. Premeškali sme dobu a nedržali krok s ostatnými európskymi štátmi v rozvoji poľnohospodárstva a potravinárstva. Výsledkom toho Slovensko v roku 2018 zaznamenalo najhoršiu obchodnú bilanciu agropotravín vo svojej histórii, ktorá prekonalala hodnotu 1,6 mld. eur.

Na Slovensku až 40 % poľnohospodárskej výroby pozostáva z priemyselných plodín a obilnín, čo je viac ako 2,5-násobok priemeru EÚ (priemer EÚ v roku 2016 bol 15,7 %). Ani veľkostná štruktúra našich fariem nie je priaznivá. Dvadsať percent najväčších fariem v SR obhospodaruje 94 % pôdy. V západnej Európe v porovnaní so Slovenskom prevládajú rodinné farmy. Menej ako 4 % najväčších fariem na Slovensku vyprodukuje až 75 % z celkovej poľnohospodárskej produkcie. Čiže doterajší agrárny vývoj bol z pohľadu štrukturálnych zmien nezdravý. Priblížili sme sa k extrému, kde málo podnikov produkuje málo diverzifikovanú výrobu, a to ešte aj s nízkou pridanou hodnotou. Takáto deformovaná poľnohospodárska výroba nespĺňa moderné predpoklady kladené na produktívne a inkluzívne európske poľnohospodárstvo.

PRODUKTÍVNE A DIVERZIFIKOVANÉ POĽNOHOSPODÁRSTVO

- Stanovíme ročnú minimálnu hodnotu štátnej pomoci
- Do poľnohospodárstva zavedieme prvky zásluhovosti. Viac podporíme aktívnych farmárov, teda podporíme produkciu namiesto nečinnosti.
- Podporíme budovanie spracovateľských kapacít v živočíšnej výrobe. Cieľom bude zvýšiť podiel slovenskej konzervárenskej produkcie na trhu z 27 % na 50 %. Bude to mať pozitívny dopad aj na zamestnanosť.
- Vytvoríme zákonom garantovaný inštitucionálny rámec na zmiernenie negatívnych dopadov klimatických zmien pre poľnohospodárov.

PRÍSTUP K PÔDE

- Zrýchlime a zefektívňime proces scelovania pozemkov.
- Otvoríme celospoločenskú diskusiu o dedičskom práve poľnohospodárskej pôdy, ktoré do budúcnosti vytvára tlak na neustále delenie pôdy.
- Uskutočníme tendre na uzatvorenie novej nájomnej zmluvy na pozemky SPF po uplynutí platnosti predošlej zmluvy.

NEDOSTATOK PRACOVNEJ SILY

- Podporíme návrat k možnosti flexibilného pracovného pomeru s významnou redukciou odvodového zaťaženia sezónnych príjmov a odstránením byrokracie.
- Vytvoríme program pre začlenenie dlhodobo nezamestnaných do poľnohospodárstva.

EKOLOGICKÉ POĽNOHOSPODÁRSTVO

■ Zvýšime podporu ekologických postupov pestovania s cieľom zachovať biodiverzitu a bezpečnosť potravín.

■ Podporíme využívanie obnoviteľných zdrojov v poľnohospodárstve.

ŽIVOČÍŠNA VÝROBA

■ Vytvoríme vhodné podmienky pre malých a začínajúcich farmárov, ktorí by sa mohli, hlavne v znevýhodnených oblastiach, venovať chovu hovädzieho dobytku, oviec a kôz, či už na produkciu mäsa, napríklad v biokvalite, ale aj na produkciu mlieka a následne mliečnych výrobkov.

■ Vytvoríme podmienky na projektovú podporu spracovania hydinového mäsa s cieľom zvýšiť objem jeho spracovania na Slovensku.

■ Zintenzívňime podporu spracovateľského priemyslu v sektore mlieka tak, aby sa zabezpečilo jeho spracovanie na Slovensku a nemuselo sa vyvážať ako komodita.

LESNÉ HOSPODÁRSTVO

■ Budeme presadzovať, aby sa prírode blízke hospodárenie v lesoch stalo základom lesníckej stratégie štátu vo všetkých hospodárskych lesoch. To znamená lesy bez rozsiahlych holín, bez devastácie pôdy a vodných tokov.

■ Budeme podporovať zmenu pohľadu na funkciu lesa: hospodárenie v lesoch nie je činnosť zameraná iba na vytváranie zisku a jeho hlavným zmyslom nie je predaj dreva, ale zabezpečenie komplexných funkcií lesa (vodohospodárska, pôdoochranná, rekreačná a ďalšie funkcie lesa).

■ Zavedieme program podpory pre producentov výrobkov z dreva s dôrazom na stolársku výrobu.

KULTÚRA, KREATÍVNY PRIEMYSEL A MÉDIÁ

Kultúra sa zvyčajne ocitá v závere politických programov. Takéto postavenie zvykne mať aj v našich reálnych životoch ako niečo, čo je nad bežným životom, nad starosťami všedného dňa, niečo, bez čoho sa v najhoršom prípade zaobídeme.

Vzťah ku kultúre a k umeniu pomáha vytvárať vzťah k ľuďom. Kultúru nechápeme ako čiernu diery. Ani spoločensky, významovo, ani ekonomicky. Kreatívny priemysel, ktorý ekonomicky zhodnocuje výsledky duševnej činnosti, je dnes súčasťou národných ekonomík s potenciálom vo vzťahu k rozvoju kreativity a inovácií, pracovných miest a príležitostí, ako aj podielu na HDP. Kultúra je jedným z hlavných nástrojov na kultivovanie ľudí. Inšpiruje našu kreativitu, ovplyvňuje naše morálne a etické postoje. Zvyšuje kvalitu nášho života, posilňuje občiansku spoločnosť. Vyspelosť štátu sa meria jeho vzťahom k ľudským právam, demokratickou vyspelosťou a kultúrnou úrovňou.

Kultúra má charakter verejnej služby. Moderné kultúrne stratégie a politiky sa nepozerajú len na inštitucionálnu štruktúru a finančnú udržateľnosť kultúry na národnej úrovni, ale aj na jej regionálny rozvoj. Slovensko potrebuje novú, modernú kultúrnu politiku.

KULTÚRNA POLITIKA

- zaručenie ideologickej neutrálnosti pôsobenia štátu v oblasti kultúry,
- zaručenie slobody prejavu pre všetkých a podmienok na jej uplatnenie,
- udržateľný rozvoj kultúrnej infraštruktúry a infraštruktúry kreatívneho priemyslu,
- podpora národnej kultúry a kultúry národnostných menšín a etnických skupín v jej rozmanitosti, rôznosti umeleckých foriem a nových trendov, s dôrazom na kvalitu a rovnosť šancí,
- zabezpečenie ochrany a prístupňovania kultúrneho dedičstva, jeho systematickej digitalizácie a informatizácie kultúrnej infraštruktúry,

INŠTITUCIONÁLNA TRANSFORMÁCIA

- Navrhujeme premenu príspevkových inštitúcií pôsobiacich v kultúre na neziskové organizácie.
- Zmodernizujeme existujúcu legislatívu a zbavíme ju ideologických nánosov (zákon o Matici Slovenskej, o štátnom jazyku, o umeleckých fondoch).
- Premeníme umelecké fondy na inštitúcie financované na základe dobrovolnosti ich členov s tým, že budú mať otvorený prístup k doplnkovým zdrojom financovania z verejných i súkromných zdrojov.
- Navrhujeme zmysluplné nastavenie investícií do pamiatkového fondu ako zdroja rozvoja regiónu a zameriame sa na právne možnosti riešenia záchrany unikátnych objektov.

KREATÍVNY PRIEMYSEL A INOVATÍVNE FINANCOVANIE KULTÚRY

■ Investovanie súkromných zdrojov do kultúry, umenia a kreatívneho priemyslu musí mať zelenú. Navrhujeme legislatívne prostredie, ktoré bude pozitívne motivovať na realizáciu takejto investície.

■ Podporíme nové, hybridné modely financovania kultúry a kreatívneho priemyslu prepájajúce verejné a súkromné financie na národnej aj regionálnych úrovniach, napríklad crowdfunding.

MEDZINÁRODNÁ SPOLU- PRÁCA A PREZENTÁCIA

■ Navrhujeme model, ktorý skoncentruje financovanie prezentácie slovenskej kultúry v zahraničí na ministerstve zahraničia.

■ Pripravíme stratégiu prezentácie slovenskej kultúry v zahraničí.

MÉDIÁ

■ Predložíme návrh novej legislatívy regulujúcej mediálne prostredie, aby bola jednoduchšia a nepôjde nad rámec nevyhnutnej európskej regulácie.

■ Deregulujeme mediálne prostredie s dôrazom na transparentnosť vlastníckych vzťahov (umožníme rozvoj a konkurencieschopnosť tradičných a nových médií, o. i. napríklad vznik multikanálových rádii).

ROZHLAS A TELEVÍZIA SLOVENSKA

■ Financovanie RTVS prispôbíme rozsahu služby, ktorú má poskytovať.

■ Prenesieme voľbu generálneho riaditeľa RTVS naspäť na Radu RTVS, s cieľom znížiť politický vplyv na manažment.

OCHRANA PRED ŠÍRENÍM NENÁVISTNÝCH PREJAVOV A FALOŠNÉHO OBSAHU

■ Pripravíme návrh legislatívy podľa nemeckého modelu, ktorá zvýši transparentnosť internetových médií a zaviazne prevádzkovateľov sociálnych sietí pravidelne nahlasovať počet sťažností upozorňujúcich na nelegálny obsah vrátane lehôt a sankcií za ignorovanie nelegálneho obsahu.

DOPRAVA

Rezort dopravy na Slovensku za ostatné roky prešiel obdobím, ktoré by sa dalo charakterizovať ako vysoko politicky a málo odborne riadené. Smerovanie dopravy a realizované projekty navrhované politickými predstaviteľmi pôsobili politicky veľmi atraktívne, nereflektovali však skutočnú potrebu a možnosti krajiny. Snáď najvýznamnejším a dlhodobou neplneným sľubom, ktorý nevychádza z reálnej potreby a možností krajiny, je prísľub výstavby diaľnic. Výber projektov a smerovanie dopravy je riadené cez štvorročné rozhodovacie cykly, začínajúce spochybňovaním zámerov a plánov politických predchodcov.

Vo všeobecnosti sa dá povedať, že doprava slúži viac politickému marketingu a skrytým záujmom vybraných skupín ako reálnym potrebám ľudí. To je odzrkadlené v neodborných nomináciách do kľúčových pozícií vo firmách v rezorte a výberu riešení, ktoré reálne nekorešpondujú so strategickými záujmami ani finančnými možnosťami štátu.

Manažéri štátnych firiem v rezorte dopravy nemajú stanovené jasné a transparentné ciele, a merateľné ukazovatele úspechu a ich kompetencie sú často oklieštené politickými dohodami. Politickým vplyvom tiež podliehajú jednotlivé podniky v rezorte, pričom limitujúcim je delenie rezortu medzi vplyvy rôznych politických a záujmových skupín. Problémom je tiež, že definované ciele sú príliš všeobecné a viac ako ciele a ich plnenie riešime procesy a postupy, ktoré obyčajne nesmerujú k naplneniu cieľa.

■ Investičné plánovanie musí mať jasné priority a byť nezávislé od regionálnych politických preferencií. Keďže doprava výrazne ovplyvňuje sociálno-ekonomický rozvoj a rast životnej úrovne, navrhované kroky a opatrenia by nemali byť motivované politicky, ale mali by byť realizované na základe presne definovaných kritérií v súlade s víziou a stratégiou krajiny a dosiahnuté ciele by mali byť hodnotené cez jasné a vopred určené ukazovatele. Základnými východiskami návrhov v doprave by malo byť napĺňanie potrieb a požiadaviek obyvateľstva v súlade s možnosťami a smerovaním krajiny. Príprava musí byť kvalitná a súvislá, nie opakovane prehodnocovaná a pozastavovaná. K prehodnocovaniu sa musí pristupovať len v opodstatnených prípadoch.

■ Pri výstavbe kľúčovej infraštruktúry budeme uplatňovať princíp **Hodnoty za peniaze**. Pre naplnenie cieľov treba navrhovať alternatívne riešenia a vyberať z nich v čase tie, ktoré prinesú požadovaný výsledok za akceptovateľnú a reálnu hodnotu.

■ Budeme budovať prioritne kvalitné cesty I. triedy, diaľnice len tam, kde to má zmysel. Za menej peňazí získame skôr a výrazne viac kilometrov dobrých ciest.

■ Výrazne podporíme budovanie obchvatov miest a obcí na cestách I. a II. triedy. Tranzitná doprava nepatrí medzi obydlia a nemala by komplikovať dopravu a zťažovať centrá miest.

■ Zvýšime výdavky na opravu a údržbu ciest. Viac peňazí zabezpečí opravu havarijných stavov a lepšiu prevenciu. Je potrebné vykonávať všetky predpísané stupne údržby a dodržiavať termíny na plošné výmeny vozoviek a opravy mostov.

■ Presadíme zákaz jazdy ťažkej dopravy na regionálne cesty.

■ Pri projektovaní zavedieme typizované a štandardizované stavebné objekty, čím zlacníme a zjednodušíme nielen výstavbu, ale aj údržbu. Projektanti tak nebudú mať voľnú ruku pri technických návrhoch, a stavby tak nebudú „pomníkmi architektov“ so špeciálnymi technickými prvkami, ale funkčnými dielami skonštruovanými typizovaným spôsobom.

■ Dĺžku stavebného konania, ktorá neúmerne zdržiava a predražuje výstavbu, vyriešime komplexnou úpravou

stavebného zákona s dôrazom na tie časti, ktorými sa zjednoduší a urýchli výstavba cestnej infraštruktúry. Stavebná legislatíva je na Slovensku príliš komplikovaná, pričom už roky sa v odbornej verejnosti hovorí o potrebe zmeny stavebného zákona.

■ Zákony o výstavbe, územnom plánovaní a posudzovaní vplyvov na životné prostredie treba zosúladiť a súčasne zmeniť aj proces prípravy stavieb cestnej a železničnej infraštruktúry. Proces prípravy sa výrazne urýchli a umožní sa realizácia lacnejších alternatív projektov. Zmeníme postupy pri príprave dopravnej infraštruktúry, čím urýchlime jej výstavbu.

■ Zvýšime kapacity železničných tratí. Na tento účel tiež podporíme urýchlenie výstavby a rekonštrukcie železničnej siete, budovanie a rozvoj medzinárodnej železničnej siete.

■ Zmodernizujeme vozne štátnej železničnej spoločnosti.

■ Podporíme budovanie záchytných parkovísk.

■ Vytvoríme legislatívne podmienky na uprednostňovanie cyklo dopravy v mestách a obciach, vyčleníme finančné prostriedky na podporu nových cyklotrás.

ODVÁŽNE A ZODPOVEDNE